

Juho Rusanen

Ulkoistetun hiehonkasvatuksen markkinat Kainuussa

Opinnäytetyö

Syksy 2015

SeAMK Elintarvike ja Maatalous

Agrologin (AMK) tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Maatalousyrityksen liiketoiminta

Tekijä: Juho Rusanen

Työn nimi: Ulkoistetun hiehonkasvatuksen markkinat Kainuussa

Ohjaaja: Erkki Laitila

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 57

Liitteiden lukumäärä: 1

Maataloussektorilla vallitsee voimakas rakennekehitys, jonka seurauksena tilojen määrä vähenee ja keskikoko kasvaa. Tuotantoaan kehittäväillä tiloilla voi ongelmaksi muodostua, mistä puuttuvat resurssit kasvaviin tarpeisiin hankitaan. Erityisesti pelto-, työvoima- ja pääomaresurssien hankinnassa voi olla vaikeuksia. Strategisesti ajatteleva maatalousyrittäjä näkee tilojen välisen yhteistyön ja verkostoitumisen yhtenä ratkaisuna resurssipulaan. Maitotilalla uudistushiehojen kasvatus sitoo resursseja. Maidontuottaja voi tehostaa pääoman sekä työ- ja osaamisresurssin käyttöä lisäämällä tuotetun maidon määrää ulkoistamalla hiehojen kasvatuksen. Hiehojen kasvattaminen on mahdollisuus maatalousyrityksen tuotantosuunnaksi. Hiehonkasvatusyhteistyössä toiminta tehostuu kun kumpikin osapuoli voivat keskittyä omaan ydinliiketoimintaansa.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää onko kainuulaisilla maataloilla kiinnostusta ulkoistaa hiehojen kasvatus tai alkaa kasvattamaan hiehoja maitotilan tarpeisiin. Lisäksi selvitettiin, millaisia yhteistyöstä kiinnostuneet yrittäjät ovat sekä miksi maitotilat haluavat ulkoistaa kasvatuksen ja millaisia laatuvaatimuksia heillä on hiehonkasvattajaa kohtaan. Tutkimus toteutettiin sekä posti- että verkkokyselynä kaikille kainuulaisille maito, muu nautakarja sekä yli 20 ha kasvinviljelytiloille.

Kainuussa näyttää olevan kiinnostusta sekä hiehonkasvatuksen ulkoistamiseen että hiehojen kasvattamiseen. Yleisin syy kiinnostukselle ulkoistaa kasvatus oli lehmämäärän lisääminen nykyisestä. Kiinnostuneet olivat melko nuoria ja ilmoittivat jatkavansa yrittäjänä yli 10 vuotta. Noin kahdeksan prosenttia alueen hiehoista olisi siirtymässä ulkoistettuun kasvatukseen, jos sopiva kasvattaja löytyy. Tällä hetkellä Kainuussa olisi tarpeeksi kasvatuspaikkoja täyttämään niiden kysyntä. Kasvatuksesta kiinnostuneet olivat keskimääräistä vanhempia yrittäjiä ja suurin osa heistä jatkaa maatalousyrittäjänä alle 10 vuotta. He myös ilmoittivat tavoittelevansa työmäärän vähentämistä sekä mahdollisuutta osa-aikaiseen maatalouteen. Hiehonkasvattamisesta vähän kiinnostuneet taas olivat nuoria jotka jatkavat maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta.

Avainsanat: hiehonkasvatus, ulkoistaminen, strategia, yhteistyö, maidontuotanto

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Business orientation

Author/s: Juho Rusanen

Title of thesis: Market for outsourced heifer raising in the province of Kainuu

Supervisor(s): Erkki Laitila

Year: 2015

Number of pages: 57

Number of appendices: 1

The operational environment of the agricultural sector is changing. The number of farms is decreasing and their average size is increasing. On farms that develop their operations one problem may be a lack of resources; especially land, labor and capital procurement may be difficult. A farmer who is thinking strategically sees cooperation with other farms as a solution to the lack of resources. Replacement heifer raising on a dairy farm ties up resources. A dairy farmer can make more efficient use of their capital, labor and knowledge resources by increasing the amount of milk produced if they outsource heifer raising. Raising heifers may be a new production type opportunity for farms. Co-operation in heifer raising becomes more effective because the parties concerned can concentrate on their own core business.

The objective of the thesis was to find out if the farmers in the Kainuu region are interested in outsourcing their heifer raising or are they interested in starting to raise heifers for dairy farms. There was also researched what kind of farmers are interested in co-operation, why the dairy farmers are willing to outsource their heifer raising operations and what kind of quality standards do they have for their heifer raiser. The research was conducted using the post and with an online questionnaire to all dairy farmers, cattle owners and crop farmers with more than 20 hectares of land in the province of Kainuu.

It seems that there is interest in the Kainuu region to outsource heifer raising and to raise heifers for dairy farms. The most common reason to outsource the raising of heifers was to increase the number of cows on the farm. Those dairy farmers interested in were quite young and said they would continue as a farmer for over 10 years. About eight percent of heifers in the area would be moving to outsourced heifer raising if they would find a suitable raiser. At the moment, in the Kainuu region, there would be enough heifer raising places to meet the demand for them. Farmers interested in heifer raising were older than average and most of them will pursue farming for less than 10 years. They were also seeking to reduce their workload and were looking at the possibility of part-time agriculture. Young farmers had little interest in raising heifers.

Keywords: heifer raising, outsourcing, strategy, cooperation, milk production

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO.....	8
1.1 Tutkimuksen tausta.....	8
1.2 Viitekehys.....	9
2 HIEHONKASVATUKSEN ORGANISOINTI.....	12
2.1 Maidontuotanto.....	12
2.2 Maidontuottajan toimintaympäristö.....	13
2.3 Maidontuottajan strategia.....	14
2.4 Maidontuotannon kustannukset.....	15
2.5 Verkostoitumisen ulottuvuudet.....	16
2.6 Tilojen välinen yhteistyö ja verkostomainen yrittäminen maidontuotannossa	17
2.7 Lypsykarjan uudistaminen.....	17
2.8 Kasvatustoimenpiteet.....	18
2.9 Lypsykarjan uudistamisen toteutustavat.....	20
3 ULKOISTETTU HIEHONKASVATUS.....	22
3.1 Hiehonkasvatuksen ulkoistamisen edut.....	22
3.2 Hiehonkasvatuksen riskien hallinta.....	23
3.3 Hiehonkasvatuksen ulkoistamisen eri toteutustavat.....	23
4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA.....	25
4.1 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmän valinta.....	25
4.2 Kysely.....	28
5 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI JA TULOKSET.....	29
5.1 Taustatiedot (kaikki vastaajat).....	30
5.2 Ryhmä 1, Kasvatuksen ulkoistajat.....	32
5.3 Ryhmä 2, Hiehojen kasvattajat.....	39
6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	46

6.1 Yhteenveto, ulkoistajat.....	47
6.2 Yhteenveto, kasvattajat.....	49
6.3 Johtopäätökset.....	51
LIITTEET	57

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys.....	11
Kuvio 2. Hiehojen elinikäistuotoksen vaihtelu poikimaiän mukaan 2009 (Tuloksia Suomen nuorkarjasta 2010).....	20
Kuvio 3. Kainuun maakunta (Tilastokeskus 2008)	26
Taulukko 1. Maatilojen määrä tuotantosuunnittain Kainuussa.....	27
Taulukko 2. Kaikkien vastaajien ikäjakauma.....	31
Taulukko 3. Oletko kiinnostunut hiehonkasvatusyhteistyöstä?	32
Taulukko 4. Ulkoistajat, ikäjakauma.....	33
Taulukko 5. Ulkoistajat, kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?.....	34
Taulukko 6. Ulkoistajat, navettatyyppi.....	34
Taulukko 7. Ulkoistajat, karjakoko (lehmää).	35
Taulukko 8. Kuinka monelle hieholle tarvitset kasvatuspaikan?	36
Taulukko 9. Miksi olet kiinnostunut ulkoistamaan hiehonkasvatuksen?(voi valita useita)	37
Taulukko 10. Kuinka kaukana kasvattaja saa sijaita?	38
Taulukko 11. Mitä asioita painotat mahdollisessa kasvatusyhteistyössä?	39
Taulukko 12. Kasvattajat, ikä	40
Taulukko 13. Kasvattajat, kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?	41
Taulukko 14. Mikä on tuotantosuuntanne?	41

Taulukko 15. Onko sinulla kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta?	42
Taulukko 16. Onko sinulla kasvattamo jossa toimintaa tullaan harjoittamaan?	43
Taulukko 17. Minkä tyyppisessä kasvattamossa toimintaa tultaisiin harjoittamaan?	43
Taulukko 18. Kuinka monta hiehoa pystyt ottamaan kasvatukseen?.....	44
Taulukko 19. Miksi olet kiinnostunut hiehonkasvatuksesta?	45
Taulukko 20. Kasvatuspaikkaa tarvitsevat hiehot suhteessa alueen kaikkiin hiehoihin.	52
Taulukko 21. Kasvatuspaikkojen määrä suhteessa kasvatukseen siirtyvien hiehojen määrään tutkimusalueella	54

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Maataloussektorilla on käynnissä rakennemuutos, jossa tilojen määrä vähenee ja yrityskoko kasvaa. Kehitys on ollut voimakasta etenkin kotieläintiloilla. Suomen liittyessä Euroopan Unioniin vuonna 1995, oli maatiloja 95 000. Vuoteen 2008 mennessä oli tiloja enää noin 65 000, joista lypsykarjatiloja 12 500. Vuoteen 2020 mennessä maitotilojen määrä tulee laskemaan noin 4800 tilaan (Koivisto, Lehtonen & Pyykkönen 2010, 6).

Liittyminen Euroopan unioniin vuonna 1995 vauhditti rakennemuutosta. Toimintaympäristön muutos tuo maatalousyrittäjälle tullessaan uusia haasteita. Tuotteiden ja panosten hintojen vaihtelu on lisääntynyt markkinaohjautuvuuden kasvaessa. Nyt ja etenkin tulevaisuudessa heiltä vaaditaan ennen kaikkea liiketoimintaosaamista, yrittäjäasennetta sekä uuden tiedon omaksumiskykyä perinteisen tuotanto-osaamisen lisäksi. Yhteistyö ja verkostomainen yrittäminen avaavat yritykselle mahdollisuuden tehostaa ja kasvattaa toimintaansa ilman suuria investointeja. Käytännön toimia tähän ovat esimerkiksi töiden ulkoistaminen, yritysten välinen yhteistyö tai yhteinen yritys (Ryhänen ym. 2012, 9-22).

Hiehonasvatuksen ulkoistaminen on vaihtoehto lypsykarjan uudistamiseen. Perinteisesti hiehot on kasvatettu lypsylehmien ohessa maitotilalla. Hiehoja voi hankkia myös suoraan markkinoilta, mutta yleensä vain tuotantoaan kasvattavat tilat ovat tehneet sitä. Ulkoistamalla hiehonasvatuksen maidontuottaja voi käyttää resursinsa tehokkaammin tukemaan yrityksen ydintoimintaa eli maidontuotantoa. Ulkoistamisen hyödyt tulevat ajan sekä pääoman käytön tehostumisen ansiosta eli käytännössä silloin kun hiehopaikkoja saadaan ulkoistamisen avulla muutettua lehmäpaikoiksi ja tuotetun maidon määrää nostettua ilman että tuotantoon sidotaan lisää pääomaa.

Moderneilla erikoistuneilla hiehonasvatustiloilla kasvattamot on suunniteltu hiehojen tarpeita vastaaviksi. Silloin eläinten hoitotyöt, ryhmittely, rehustus ja tiineytys voidaan hoitaa tehokkaasti, maidontuottajan tarpeiden mukaan. Hyvärakenteisella ja

kuntoluokaltaan optimaalisella hieholla on edellytykset pysyä lypsykarjassa pitkään (Laitila ym. 2012, 112- 114).

Ongelmaksi muodostuu yleensä sopivan kasvattajan löytyminen hiehojen kasvatuksen ulkoistamista suunnittelevan maitotilan tarpeisiin. Uudistuseläinten kasvatuksen ulkoistaminen on yleistä esimerkiksi Pohjois-Amerikassa, missä keskimääräinen tilakoko on suurempi. Suomessa se on kuitenkin melko uusi tapa toimia, mutta viime aikoina kiinnostus on kasvanut varsinkin suuremmilla tiloilla, joilla resurssien saataavuus tai hankintahinta rajoittaa tuotannon laajentamista.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan ulkoistetun hiehonkasvatuksen markkinoita Kainuussa. Työssä on tarkoitus selvittää kuinka paljon maitotiloilla on hiehoja joiden kasvatusta ulkoistetaan jos niille löytyy sopiva kasvattaja, sekä kuinka paljon alueella on kasvatuspaikkoja. Samalla selvitetään millaisia tarjolla olevat kasvatuspaikat ovat sekä millaisia laatuvaatimuksia maitotiloilla on hiehonkasvattajaa kohtaan.

1.2 Viitekehys

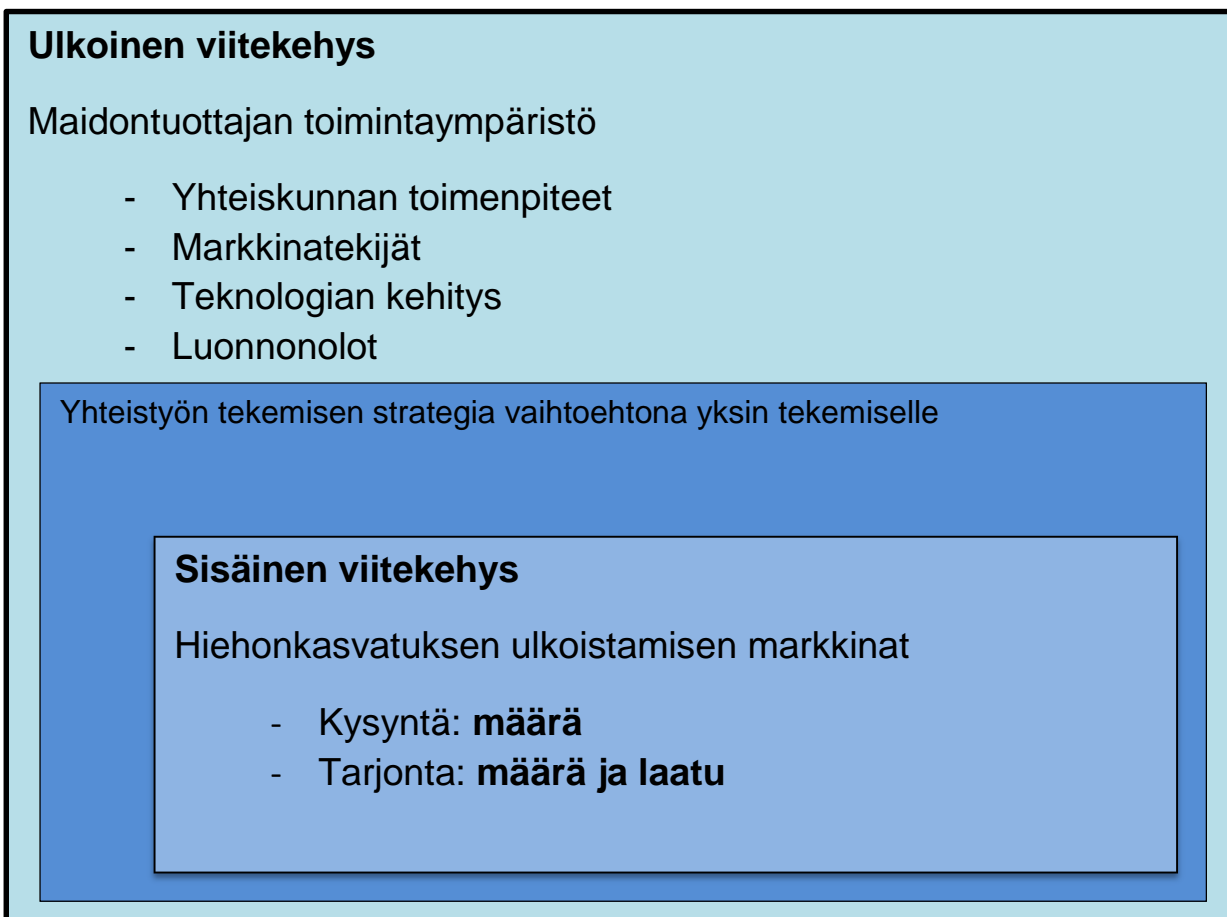
Tutkimuksen ulkoinen viitekehys koostuu maatalouden toimintaympäristöstä ja sen muutoksesta. Yhteiskunta, markkinat, teknologinen kehitys ja luonnonolot asettavat yrittäjän toimintaympäristölle ulkoiset tekijät ja reunaehdot, joihin yrittäjä ei omalla toiminnallaan pysty vaikuttamaan vaan joutuu sopeutumaan niihin. Suomessa noudatetaan Euroopan yhteistä maatalouspolitiikkaa, jonka tarkoitus on mahdollistaa maataloustuotanto unionin koko alueella. Myös kansallinen politiikka ja lainsäädäntö vaikuttavat vahvasti toimintaympäristöön (Ryhänen & Sipiläinen 2012).

Maataloustuotteiden vapaat markkinat EU:n alueella ovat johtaneet maataloustuotteiden hintojen vaihteluun. Yksittäinen yrittäjä ei pysty vaikuttamaan tuotteista saatavaan hintaan. Tuotteiden hintojen muuttuessa yrityksen kilpailukyky korostuu (Jaakkola 2010). Kilpailuetua yritys voi hankkia erilaistamalla tai kustannusjohtajuudella (Laitila ym. 2012, 101).

Myös teknologian kehitys vaikuttaa rakennekehityksen nopeuteen. Uuden teknologian hankinta lisää maatalousyrittäjien sitoutunutta pääomaa, mutta korvaa työpanosta. Uudella teknologialla pyritään hankkimaan kilpailuetua joka edellyttää sitä, että sillä on mahdollista alentaa yksikkökustannuksia ja kasvattaa voittoa (Laitila & Ryhänen 2012, 22).

Pohjoisesta sijainnista aiheutuvat luonnonolot asettavat tuotannolle omat reunaehdot. Lyhyen kasvukauden ansiosta sadot jäävät pieniksi. Karjanlannan levitykseen käytettävissä oleva aika on lyhyt, sekä levitysalaa on oltava enemmän kuin pidemmän kasvukauden maissa. Kylmä ja pitkä talvi asettaa omat rakennusvaatimuksensa karjasuojille. Varautuminen suureen lumikuormaan ja alhaiseen lämpötilaan nostavat rakennuskustannuksia ja siten kasvattavat yksikkökustannuksia.

Maatalousyrittäjän on harjoitettava ja kehitettävä toimintaansa ulkoisessa viitekehityksessä esitettyjen reunaehtojen puitteissa. Tuotantoa kehitettäessä yrittäjän täytyy selvittää mistä puuttuvat resurssit hankintaan. Strategisesti ajatteleva yrittäjä näkee yhteistyön ja verkostomaisen yrittämisen yhtenä tapana vastata resurssipulaan (Laitila & Ryhänen 2012, 23). Toimivan yhteistyön edellytys on että kaikki osapuolet hyötyvät siitä. Tutkimuksessa selvitetään mikä on ulkoistetun hiehonkasvatuksen kysyntä, eli kasvatukseen tarjolla olevien hiehojen määrä, sekä tarjonta eli kasvatustilapaikkojen määrä. Lisäksi selvitetään mikä on tarjolla olevan kasvatustilapalvelun laatu ja vastaako se maidontuottajien vaatimuksia. Tutkimus sijoittuu alueellisesti Kainuuseen Vaalan kuntaa lukuun ottamatta. Kainuussa hiehonkasvatuksen ulkoistaminen on vielä harvinaista, mutta mielenkiintoa aiheeseen on.

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys.

2 HIEHONKASVATUKSEN ORGANISOINTI

2.1 Maidontuotanto

Maidontuotanto on prosessi jossa eri panoksia yhdistelemällä tuotetaan meijeriin jalostettavaksi laatukriteerit täyttävää raakamaitoa. Maitotila on yritys, jonka päätuotantosuunta on maidontuotanto ja tulot tulevat enimmäkseen maidon myymisestä. Maidontuotantoon tarvitaan maitoa tuottava lehmä eli vähintään kerran poikunut naaraspuolinen nauta. Maidontuotannossa käytettävät nautarodut ovat jalostettu palvelemaan maidontuotannon tarpeita. Niille on ominaista hyvät tuotosominaisuudet, hyvä utarerakenne, kevyt luusto ja hyvä lypsytyyppi (Semex Finland [Viitattu 1.12.2015]). Maidontuotannon ylläpitämiseksi lehmän pitää poikia noin vuoden välein. Lehmiä lypsetään kahdesta kolmeen kertaan päivässä. Lypsykarjaa täytyy uudistaa jatkuvasti. Se tarkoittaa tuotannosta poistuvien lehmien korvaamista hiehoilla. Syntyvistä vasikoista valitaan uudistuseläimiksi korkeimman odotusarvon omaavat naaraspuoliset yksilöt. Ylijäävät naaraat ja urokset eli sonnit myydään yleensä eläinvälitykseen, josta ne myydään taas naudanlihantuotantotiloille.

Nauta on märehittäjä, joten sen ruokinta perustuu karkearehuun, jota täydennetään tuotostason mukaan väkirehulla, kivennäisillä ja vitamiineilla. Yleensä Suomalainen maitotila tuottaa karkearehun itse omilla pelloillaan. Suomessa karkearehu on enimmäkseen nurmi- sekä palkokasveista korjattavaa säilörehua. Jos pelto-alaa jää yli, voidaan sillä tuottaa myös rehuviljaa. Väkirehu, kivennäiset ja vitamiinit hankitaan rehuteollisuudelta. Suuret maitotilat ovat alkaneet ruokkia lehmäänsä seosrehulla eli appeella. Se tarkoittaa sitä, että rehukomponentit lastataan sekoittajaan, joka tekee komponenteista tasalaatuisen seosrehun, joka jaetaan ruokittavalle ryhmälle.

Lehmien käyttämä rakennus on navetta. Navetta voi olla tyypiltään joko parsinavetta tai pihatto. Parsinavetassa lehmät ovat kytkettynä omaan parteensa, jossa ne makaavat ja ne lypsetään. Rehu jaetaan niiden edessä olevalle ruokintapöydälle ja lanta menee niiden takana olevaan lantakouruun. Pihattonavetassa lehmät eivät ole

kytkettynä, vaan ne pääsevät vapaasti liikkumaan, makaamaan ja syömään ruokintapöydältä. Lehmät lypsetään kahdesta kolmeen kertaan vuorokaudessa lypsyasemalla. Jos käytössä on automaattilypsy, lehmät käyvät lypsyllä silloin kun ne haluavat. Pihatto voi olla parsipihatto, jossa lehmille on makuuparret tai kuivikepohjapihatto, jossa lehmät makaavat kuivikepatjan päällä. Lehmien tuottama lanta käytetään rehuntuotannon lannoitteena.

2.2 Maidontuottajan toimintaympäristö

Maatalousyrityksen johtaminen on vaativa tehtävä. Toimintaympäristölle on tyypillistä epävarmuus ja vaihtuvat olosuhteet. Maatalouden erityispiirre muuhun yrittämiseen verrattuna on sen riippuvuus luonnon oloista. Ne asettavat maatalousyrittämiselle reunaehdot, joihin toiminta on sopeutettava. Maaperä ja sääolot vaihtelevat alueittain, mutta myös tilojen sisällä vaihtelua on. Erot olosuhteissa näkyvät maataloustuotannon erilaistumisena alueittain. Maatalouden kausiluonteisuus alentaa pääoman tuottoa verrattuna johonkin muuhun yrittämiseen. Maataloustuotteiden sekä tuotantopanosten hinnat määräytyvät vallitsevan markkinatilanteen mukaan. Niihin maatalousyrittäjä voi vaikuttaa vain lähinnä osto- ja myyntitapahtuman ajankohdalla, määrällä sekä maksuehdoilla. Maatalousyrittämiseen vaikuttaa myös voimakkaasti erilaiset institutionaaliset tekijät, kuten lainsäädäntö ja tukipolitiikka. Maatalousyrityksen tuotantomahdollisuuksiin vaikuttaa yrityksen tuotantosuunta, koko sekä laajentamismahdollisuudet. Yrittäjän/yrittäjäperheen arvot ja päämäärät näyttävät kehityksen suunnan. Heidän henkiset ominaisuutensa kuten johtamis-, oppimis- sekä suunnittelutaito vaikuttavat siihen miten olemassa olevien resurssien hyödyntäminen sekä uusien hankkiminen tehdään (Ryhänen & Sipiläinen 2011).

Yrittäjän on tunnettava toimintaympäristönsä, sen vaihtuvat olosuhteet ja otettava ne huomioon strategiassa riskinhallinnan avulla. Maatalouden toimintaympäristöstä on tunnistettava ne asiat joihin voidaan vaikuttaa, ja ne joihin ei voida. Resurssit määrittelevät yrityksen tuotantomahdollisuudet. Niiden hyväksikäyttö ja se miten puuttuvat resurssit hankitaan kannattavasti, ovat avainasemassa tuotantoa kehitettäessä.

2.3 Maidontuottajan strategia

Maidontuotannossa kuten muussakin yrittämisessä johtaminen on menestymisen kannalta keskeisessä asemassa. Tilakoon kasvaessa tuotannon suunnittelun merkitys korostuu. Yrityksen menestys ja elinvoimaisuus ovat kiinni siitä miten se ennakoii toimintaympäristön muutokset, reagoi niihin sekä sopeutuu muuttuneeseen tilanteeseen. Operatiivisten toimintojen hallinnan lisäksi tarvitaan pitkän aikavälin strategista suunnittelua ja johtamista. Strategia on toimintamalli siitä miten yritys saadaan menestymään ja tekemään tulosta tulevaisuudessa. Se pitää sisällään tavoitteet sekä toiminnan suuntaviivat ja toimintalinjat (Kamensky 2006, 20-24).

Yritystoiminnan tavoitteena tulisi aina olla saada sijoitetulle pääomalle tuottoa sekä omalle työlle korvausta. Suomalaiselle maataloudelle on tyypillistä sijoitetun pääoman huono tuotto (Taloustohtori 2013). Huonoon kannattavuuteen vaikuttaa myös yritysten monialaisuus maataloudessa sekä tehottomassa käytössä olevat resurssit. Kannattavuutta voidaan parantaa erikoistumalla eli keskittämällä käytössä olevat resurssit parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan ydinliiketoimintaa. Maidontuottajan on pohdittava, mitkä toiminnot ovat yrityksen liiketoiminnan kannalta keskeisiä (Ryhänen ym. 2012, 22).

Strategian luonti ja strateginen ajattelutapa ovat maidontuottajalle tärkeitä asioita, koska tulevaisuus on aina epävarma. Strategisen ajattelun käytäntöön viemiseksi tarvitaan strategisen suunnittelun malli, joista yleisesti siteerattu on Porterin strategisen ajattelun ja suunnittelun malli. Sen mukaan kilpailuetu markkinoilla on mahdollista saavuttaa kustannusjohtajuudella tai erilaistamalla. Kustannusjohtajuudessa lisätuottoa tavoitellaan alhaisten kustannusten kautta. Yrityksen tavoitteena on toimia alansa pienimmin yksikkökustannuksin, jotka muodostuvat, kun kiinteiden kustannusten arvon alenemisesta eli poistoista sekä prosessien päivittäisestä ylläpidosta aiheutuvat kustannukset jaetaan tuotetuille yksiköille. Erilaistamisessa yritys pyrkii olemaan jossakin asiakkaiden arvostamissa asioissa niin ainutlaatuinen, että siitä ollaan valmiita maksamaan lisähintaa. Kun lisätuotto ylittää lisäkustannukset, yritys saa kilpailuedun (Porter 1985, 24). Maidontuotannossa erilaistamisella ei kilpailuetua pysty hakemaan, koska meijeri on asettanut raakamaidolle kriteerit, jotka

maidon on täytettävä. Myös hinta määräytyy meijerin tilityskyvyn mukaan, joten kilpailuedun tavoittelemiseen jää jäljelle kustannusjohtajuuden kilpailustrategia (Ryhänen & Laitila 2014, 25-26).

2.4 Maidontuotannon kustannukset

Kiinteät kustannukset aiheutuvat kiinteiden tuotantopanosten omistamisesta. Kiinteitä kustannuksia ovat sidotun pääoman korot ja poistot, vuokrat,. Maidontuotannon kiinteistä kustannuksista suurimman osan muodostavat peltoviljely ja navettakoneisiin, tuotantoeläimiin, salaojiin, tuotanto ja talousrakennuksiin, säilörehu- ja lantavarastoihin sidottu pääoma ja niistä aiheutuvat vakuutus- ja korkomenot. Sijoitetulle pääomalle tavoitellaan kilpailukykyistä korkoa.

Muuttuvat kustannukset ovat niitä kustannuksia joihin maidontuottaja voi vaikuttaa lyhyellä aikavälillä panoksen käyttömäärää tai panosten suhteita muuttamalla. Ne muodostuvat prosessien tuotantopanoksista, joista merkittävimpiä ovat rehu, lannoite, polttoaine, työvoima sekä urakointi- ja rahtipalveluiden ostosta aiheutuvat kustannukset. Laskemalla muuttuvat kustannukset yhteen ja jakamalla tuotosmäärällä, saadaan tulokseksi muuttuvat kustannukset tuotettua maitokiloa kohti. Maatalouden prosesseissa vallitsee pääsääntöisesti alenevan rajatuoton laki eli jokainen lisätty tuotantopanos lisää tuotosta vähemmän kuin edellinen. Tämä jatkuu siihen asti, että tuotos ei enää kasva. Jos tuotantopanoksen käyttöä vielä lisätään, tuotos alkaa alenemaan. Tuotantopanosten käytössä on oleellista löytää optimaalinen panos-tuotos suhde tuotantomahdollisuuksien joukosta, eli se tuotantopanoksen käyttömäärä, jolla tuotteesta saatavan hinnan ja panoksen käytöstä aiheutuneen kustannuksen erotus on suurimmillaan. Kehittyvä tekniikka kasvattaa tuotantomahdollisuuksien joukkoa, jolloin yhä suurempi tuotos tulee mahdolliseksi.

2.5 Verkostoitumisen ulottuvuudet

Yksikkökustannuksiin on mahdollista vaikuttaa verkostoitumisen keinoja hyödyntämällä. Maidontuotannossa yhteistyötä voi tehdä monella eri tapaa. Yhteistyöllä tavoitellaan ensisijaisesti kilpailuetua. Yrittäjien kannattaisi harkita enemmän yhteistyötä kuin keskinäistä kilpavarustelua. Yhteistyön syventyessä, yhteistyökumppaneiden strateginen riippuvuus toisistaan kasvaa. Kilpailuetua saavutetaan yksikkökustannusten alentumisella, resurssien tehokkaammalla käytöllä ja keskittämällä toiminnot ydinprosessia parhaiten tukeviksi. Yhteistyön edellytyksenä on että alueella on riittävästi yhteistyöhaluisia ja yhteistyökykyisiä yrittäjiä (Laitila ym. 2012, 164-166). Yhteistyön syntyminen on mahdollista, jos yrittäjillä on samankaltainen strateginen ajattelutapa sekä riittävän korkea keskinäinen luottamus. On oltava aloitteentekijä, joka näkee yhteistyön tekemisen ratkaisuna ongelmaan. Pitkäkestoisessa yhteistyössä osanottajien on oltava tasavertaisia ja kaikkien on hyödyttävä siitä (Ryhänen & Laitila 2014, 28-31).

Verkostosuhteita voidaan tarkastella eri ulottuvuuksista, joita ovat yhteistyön syvyys, prosessiulottuvuus ja organisoinnin tapa. Horisontaalisessa verkostoitumisessa tarkoituksena on yhteisen resurssin hyödyntäminen tehokkaasti, osaamistason lisääminen tai työresurssin käytön tehostaminen. Siinä osapuolet ovat yhdistäneet jonkin osaprosessin toimimaan yhdessä hankitun resurssin varaan. Vertikaalisessa verkostoitumisessa on taas kyse siitä, kuinka pitkälle yrityksen toiminnot on pidetty omissa käsissä. Mitä suurempi osa toiminnoista on ulkopuolisten toimijoiden käsissä, sitä suurempi vertikaalisen verkostoitumisen aste on. Syvyys- ja laajuusulottuvuudella tarkoitetaan sitä onko yhteistyö operatiivista vai strategista. Operatiivinen yhteistyö tarkoittaa yleensä alihankintaa eli toimintojen ulkoistamista. Sen toteutukseen voidaan käyttää useita eri toimijoita, jolloin yhden toimijan poistuminen ei vaikeuta maidontuottajan toimintaa koska se voidaan korvata toisella. Strategi-
sesta yhteistyöstä voidaan puhua silloin kun yhteistyö syvenee niin paljon, että sen päätyminen estäisi maidontuottajan operatiivisen toiminnan jatkamisen (Ryhänen & Laitila 2014, 32- 34).

2.6 Tilojen välinen yhteistyö ja verkostomainen yrittäminen maidontuotannossa

Maatalousyriyten välinen yhteistyö on pääsääntöisesti yhteistyötä peltoviljelytöissä tai koneiden yhteishankintaa. Niillä on tasattu työhuippuja, nostettu koneiden käyttöastetta sekä jaettu hankintakustannuksia. Yksikkökoon kasvaessa ja maitotilojen erikoistuessa entistä enemmän maidontuotantoon, avautuu yhteistyölle uusia mahdollisuuksia. Kasvattaakseen tuotantoaan, lypsykarjatilat täytyy hankkia lisää resursseja käyttöönsä. Yrittäjän täytyy valita toimiiko hän yksin, vai tekeekö hän yhteistyötä muiden kanssa. Käytännön toimia ovat esimerkiksi urakoitsijan käyttö, töiden ulkoistaminen, yhteistyö ja yhteinen yrittäminen (Ryhänen & Laitila 2014, 39-40). Yrittäjän ei tarvitse eikä kannata enää pitää kaikkia prosesseja omissa käsissään. Viime vuosina erityisesti raskaimpien peltoviljelytöiden kuten säilörehunkorjuu- ja lannanlevityspalvelun ostaminen urakoitsijoilta on kasvattanut suosiotaan. Urakoitsijan käyttöä suosii se, että heillä on käytössään moderni ja tehokas konekalusto sekä ammattitaitoiset kuljettajat, jolloin työt saadaan tehtyä lyhyessä ajassa. Säilörehunkorjuussa se tarkoittaa sitä, että rehun säilönnällinen ja ruokinnallinen laatu sekä tasalaatuisuus paranevat. Rehuntuotannon lisäksi lypsykarjan uudistaminen eli hiehonkasvatus sitoo maidontuotantoon käytettävissä olevia resursseja itseensä. Ulkoistamalla hiehonkasvatuksen maitotila voi siirtää hiehoilta vapautuvat resurssit kuten pellon, navetan parsipaikat ja työvoiman maidontuotannon lisäämiseen, ja saavuttaa näin kilpailuetua.

2.7 Lypsykarjan uudistaminen

Lypsykarjan uudistaminen tarkoittaa tuotannosta poistuvien lypsylehmien korvaamista hiehoilla. Lypsykarjan uudistaminen on maidontuotannon osaprosessi, jonka lopputuote on poikiva hieho. Uudistushiehojen vuotuinen tarve on tilakohtainen asia, johon vaikuttaa karjan poistoprosentti eli se kuinka monta prosenttia tilan lypsylehmistä poistetaan vuoden aikana. Jos poistoprosentti on sadan lehmän karjassa 30 prosenttia, niin vuodessa tarvitaan 30 hiehoa, jotta lypsylehmien määrä pysyisi ennallaan. Lypsykarjan kestävyyttä kuvaava mittari on keskipoikimakerta. Se kertoo

kuinka monta kertaa tilan lehmät poikivat keskimäärin elämänsä aikana. Kustannussäästöjä voidaan hakea parantamalla karjan kestävyyttä eli nostamalla keskipoikimkertaa ja laskemalla poistoprosenttia. Jos poistoprosentti saadaan laskettua 20 prosenttiin, niin hiehoja tarvitaan vuodessa enää 20.

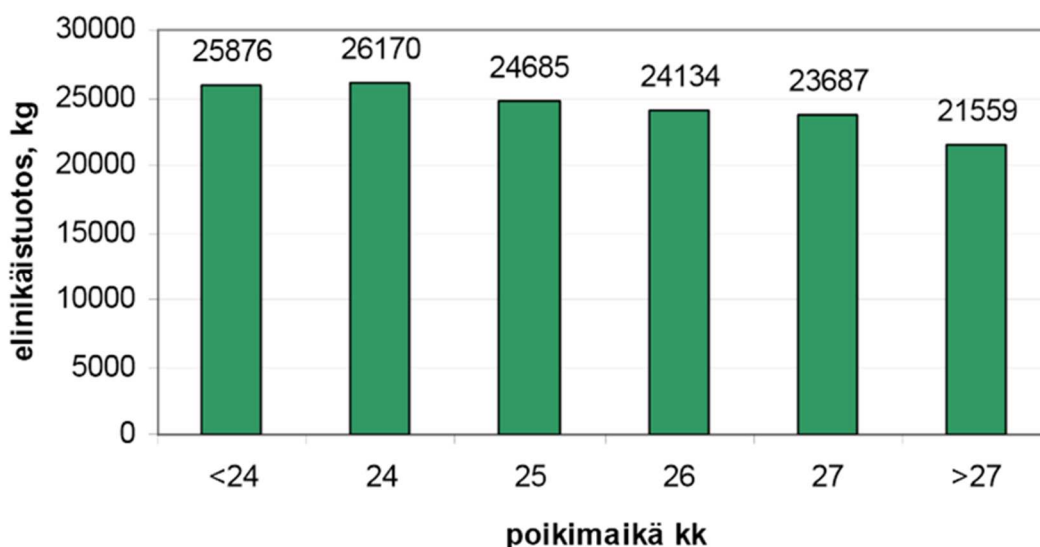
Hyvällä hieholla tulee olla edellytykset tulla hyväksi lypsylehmäksi, joka pysyy karjassa mahdollisimman pitkään tuottavana eläimenä (Hulsen & Klein Swormink 2006, 4). Eläinten geneettinen perimä vaikuttaa tähän vahvasti, mutta myös kasvatusajan toimenpiteillä ja olosuhteilla on suuri vaikutus lopputulokseen eli kestävään ja hyvin maitoa tuottavaan lypsylehmään. Mäntysaaren (2001) mukaan kyse on siitä, että eläimen perimä asettaa maidontuotantokyvylle rajat, mutta kasvatus- ja lypsykauden ruokinta ja hoito ratkaisevat kuinka hyvin hieho pystyy perimänsä tuotantokapasiteetin hyödyntämään. Nykyaikainen pihattonavetta ja uudet toimintatavat vaativat myös hiehonkasvatuksen muuttamista uusia olosuhteita vastaaviksi. Kasvatuksessa on huomioitava tuleva navettatyyppi. Pihatossa jalkojen kestävyys korostuu, koska lehmät ovat vapaana ja niiden täytyy liikkua lypsulle ja syömään. Tästä syystä tulevien pihattolehmien ei ole hyvä olla kytkettynä parressa kasvatusaikana. Myös seosrehuruokintaan olisi hyvä tottua jo kasvatusaikana. Suuressa karjassa eläinten kestävyys nousee entistä tärkeämpään rooliin, koska eläinten täysin yksilölliselle hoidolle ei enää ole resursseja. Lypsykarjan uudistaminen voidaan hoitaa kasvattamalla hiehot omalla tilalla, ulkoistamalla hiehojen kasvatuksen ja/tai ostamalla poikivat hiehot markkinoilta.

2.8 Kasvatustoimenpiteet

Onnistunut hiehon kasvatus alkaa vasikan ensimmäisistä päivistä lähtien. Vasikalla ei ole luontaista vastuskykyä syntyessään, vaan se tarvitsee selvitäkseen emänsä ternimaitoa, josta se saa immuniteetin taudinaiheuttajia vastaan. Alkukasvatus on hyvä tehdä yksilökarsinoissa tarttuvien tautien kuten ripulin välttämiseksi. Myöhemmin ne voidaan siirtää ryhmäkarsinaan. Juottovaiheessa on tärkeää, että vasikka saa kasvupotentiaalinsa mukaan sille lajinominaista ravintoa eli maitoa tai juomare-

hua. Vasikoille pitää antaa tarjolle myös väkirehua kuten täysrehua tai mysliä jo pienestä pitäen. Vasikka voidaan vieroittaa juotolta kun se painaa 80 kg, se on kahdeksan viikon ikäinen ja se syö vähintään puolitoista kiloa väkirehua päivässä. Nuoret hiehot tulisi kasvattaa kuivikekarsinoissa, koska betoni ja ritilälattia eivät ole hyviä vasikoiden ja pienten hiehojen sorkille. Noin vuoden iässä hiehot voidaan siirtää makuuparsiin. Ruokinta joka kasvattaa hiehon lihaksia ja syöntikykyä eikä rasvaa, on suuressa merkityksessä. Kasvunopeus mitoitetaan eläimen kasvupotentiaalin mukaan joka on suurimmillaan noin 2-8 kuukauden iässä ja laskee tasaisesti eläimen lähestyessä täysikasvuisuutta. Hiehojen tiineyttäminen oikeaan aikaan on talouden kannalta tärkeää. Hiehon ikä antaa suuntaa oikealle siemennysajankohdalle. Tärkeämpää on hiehon riittävä koko, jonka se saavuttaa yleensä 13- 15 kuukauden iässä. Poikiessaan hiehon tulisi painaa vähintään 85 % aikuisen lypsylehmän painosta (Hulsen & Klein Swormink, 2006. 12-31).

Uudistushiehojen kasvatuksessa pitäisi alusta loppuun pyrkiä tasalaatuisen eläinainekseen. Olosuhteet, lypsy ja ruokinta on helppoa järjestää tasalaatuiselle lypsykarjalle. Kustannussäästöjä voidaan saada hiehojen kasvatusajan pituutta lyhentämällä. Ensikoiden poikimäillä on suuri merkitys lypsykarjan keskimääräiseen elinikäistuotokseen. Kuviosta (2) nähdään että 24 kuukauden iässä poikineet hiehot saavuttivat korkeimman elinikäistuotoksen. Mitä vanhempana hiehot poikivat ensimmäisen kerran, sitä matalampi niiden elinikäistuotos oli.

Kuvio 2. Hiehojen elinikäistuotoksen vaihtelu poikimäiän mukaan 2009 (Tuloksia Suomen nuorkarjasta 2010)

2.9 Lypsykarjan uudistamisen toteutustavat

Yli 95 % Suomen maitotiloista kasvattaa uudistushiehot itse. Uudistushiehojen kasvattaminen lypsykarjanavetassa edellyttää, että hiehojen ruokinta ja hoito toteutetaan hiehojen tarpeita vastaavalla tavalla (Kauppinen ym. 2011). Itse kasvattamisen etuja ovat eläinten liikuttelun vähäinen tarve sekä tautipaineen pysyminen tilan sisällä. Se kuitenkin sitoo resursseja kuten pääomaa, työaikaa ja peltoa. Hiehojen kasvatus itse voi olla kannattavinta tilanteessa, jossa olemassa olevia resursseja kuten rakennuksia ja työvoimaa ei pystytä hyödyntämään maidontuotannon lisäämiseen ulkoistamalla hiehojen kasvatus.

Uudistushiehojen hankinnan voi hoitaa myös ulkoistamalla hiehojen kasvatuksen. Ulkoistetussa hiehonkasvatuksessa maitotila tekee yhteistyötä hiehonkasvattajan kanssa. Kun hiehojen kasvattaminen siirretään pois maitotilalta, voi maidontuottaja keskittyä ydinliiketoimintaansa eli maidontuotantoon. Juotosta vieroitettujen lehmävasikoiden tai nuorten hiehojen siirretään yksittäin tai ryhmissä kasvatuksen hoitavalle tilalle. Tästä eteenpäin ne ovat hiehonkasvattajan hoidossa siihen asti että palaavat takaisin kotitalalle tiineinä hiehoina noin kahta kuukautta ennen poikimisajankohtaa. Yleensä kasvatuksen laskutus perustuu eläinkohtaiseen ruokintapäivien määrään.

Ruokintapäivän hinnan määrää osapuolten välinen sopimus. Yrittäjä joka keskittyy pelkästään hiehonkasvatukseen, pystyy hoitamaan ja ruokkimaan hiehoja niiden vaatimien tarpeiden mukaan. Näin voidaan taata hiehoille optimaaliset kasvuolosuhteet. Jos hiehonkasvattaja kasvattaa hiehoja myös muille maitotiloille, riski tarttuvien eläintautien leviämislle tilojen välillä kasvaa. Tautiriski on kuitenkin hallittavissa oikeilla menettelytavoilla (Laitila ym. 2012, 112- 118).

Maitotila voi hankkia uudistushiehonsa myös markkinoilta, jolloin omat vasikat myydään välitykseen ja tilalle ostetaan poikivia hiehoja. Silloin voidaan puhua lypsykarjan uudistamisen ulkoistamisesta kokonaan. Tästä suurin etu on se, että hiehoja voidaan hankkia juuri silloin kun niitä tarvitaan ja niin monta kuin tarvitaan. Uudistushiehoja hankittaessa markkinoilta, tilalla on riski altistua tarttuville eläintaudeille. Jos lypsykarjan uudistus on systemaattisesti ostoeläinten varassa, karjan tasalautisuus voi heikentyä koska eläinten geneettinen perimä on hajanainen sekä kasvatusolosuhteet vaihtelevat suuresti tilojen välillä. Näitä riskejä voidaan hallita sopimalla ennalta hiehojen toimittamisesta yhden tai muutamien tilojen kanssa. Kun myyjä on aina sama, myös tautiriskiä voidaan hallita paremmin. Yleensä hiehojen hankinta markkinoilta tulee kysymykseen maidontuotantoa laajentavilla tiloilla, koska omat hiehot eivät riitä täyttämään uutta navettaa tarpeeksi nopeasti. Hiehoja voidaan hankkia markkinoilta myös jalostuseläimiksi.

3 ULKOISTETTU HIEHONKASVATUS

Ulkoistetussa hiehonkasvatuksessa maidontuottaja ulkoistaa hiehojen kasvatuksen eli ostaa uudistuseläintensä kasvatuspalvelun toiselta yrittäjältä. Laitilan ym. (2012) mukaan yhteistyö on mahdollista, jos osapuolet saavuttavat asettamansa tavoitteet yhteistyön avulla. Yhteistyön syntymiseen vaikuttavat useat eri tekijät. Kriittisiä tekijöitä voivat olla esimerkiksi tilojen etäisyys toisistaan, kasvatuspäivän hinta, kasvatamon malli ja koko, kuinka monen tilan hiehot kasvatetaan samassa kasvattamossa, kasvattajan ammattitaito ja kuinka pitkäaikaiseen yhteistyöhön osapuolet ovat valmiita sitoutumaan.

3.1 Hiehonkasvatuksen ulkoistamisen edut

Ulkoistamalla hiehonkasvatuksen maitotila voi alentaa maidontuotannon yksikkökustannuksia, kun pääoman ja ajan käyttö tehostuvat hiehopaikkojen vapautuessa lypsylehmien käyttöön (Jokiaho & Palo 2012, 40). Hiehojen kasvattaminen maitotilalla vaatii hiehoille sopivat tilat, rehut ja työpanoksen (Kauppinen ym. 2011, 7). Maitotilalla niiden järjestäminen voi olla haastavaa. Hiehonkasvattaja käyttää kaikki resurssinsa tukemaan hiehojen kasvatusta, jolloin olosuhteet ja toimenpiteet voidaan toteuttaa hiehojen tarpeita vastaavalla tavalla. Tällöin hiehojen laatu voi parantua. Kasvatuskustannusten aleneminen hiehonkasvatuksen ulkoistamisen seurauksena ei ole automaattista, vaan on paljolti kiinni siitä miten kasvatus ennen hoidettiin. Hiehon hinta voi laskea, mutta suurin hyöty saadaan kuitenkin pääomankäytön tehostumisen sekä maidontuotantoon erikoistumisen tuoman kilpailuedun muodossa. Rehu- ja lannanlevitysalan niukkuus voi olla joissain tapauksissa tuotannon kasvattamisen esteenä. Laitilan ym. (2012) mukaan niukka pelto-ala voi olla lypsyrobotin hankinnan esteenä, koska robotti vaatii tietyn määrän lehmiä toimiakseen kannattavasti. Tällöin hiehonkasvatuksen ulkoistamisella voitaisiin vapauttaa pelto-alaa lypsylehmien rehu- ja lannanlevitysalaksi, jolloin robotti voitaisiin hankkia.

3.2 Hiehonkasvatuksen riskien hallinta

Sopimus on oleellinen osa hiehonkasvatussyhteistyötä, koska sopimalla etukäteen osapuolille kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista, voidaan hallita kasvatusyhteistyöhön kuuluvia riskejä ja välttyä ikäviltä yllätyksiltä (Känsäkoski 2012, 7). Suullinen ja kirjallinen sopimus ovat kumpikin päteviä. On kuitenkin suositeltavaa tehdä kirjallinen sopimus, jotta osapuolten vastuista ei tule epäselvyyttä mahdollisissa ongelmatilanteissa (Kay, Edwards & Duffy 2008, 237–238).

Hiehonkasvatussopimuksessa sovitaan osapuolten vastuista ja velvoitteista sekä riskien hallinnasta. Maidontuottajan ja hiehonkasvattajan täytyy sopia ainakin siitä kuinka kasvatus hinnoitellaan ja milloin maksu tapahtuu, sekä se mitä hintaan kuuluu ja hinnoitellaanko jotkut asiat mahdollisesti erikseen. Niiden lisäksi voidaan sopia myös mikä on hiehojen tavoiteltu poikimaikä ja mitä siitä seuraa jos se ylittyy. Myös ruokinnasta olisi hyvä sopia koska sillä voidaan vaikuttaa merkittävästi eläimen tulevaan tuotantokykyyn (Känsäkoski 2012, 45- 47). Naudat ovat arvaamattomia eläimiä ja joskus ne voivat loukkaantua. Eläimen loukkaantuessa syntyy kuluja. Joskus eläin voidaan myös joutua lopettamaan tapaturman seurauksena. Joskus hieho ei tiinehdy ja se joudutaan myymään teuraaksi. Osapuolten pitää sopia kuinka teurastili missäkin tilanteessa jaetaan. Kummankin osapuolen kannalta on edullista pyrkiä hallitsemaan kasvatukseen liittyviä riskejä. Eläinten kanssa toimiessa on kuitenkin mahdotonta yrittää sopia menettelytavat kaikkiin tilanteisiin. Sopimuksessa on oltava neuvotteluvaraa yllättäviä tilanteita varten (Känsäkoski 2012, 36-37).

3.3 Hiehonkasvatuksen ulkoistamisen eri toteutustavat

Hiehonkasvatuksen toteutukseen on useita vaihtoehtoja, joista osapuolten täytyy löytää heille sopivimmat tavat toimia. Ratkaistavat asiat liittyvät muun muassa eläinlogistiikkaan sekä hiehojen omistajuuteen. Ensimmäisessä mallissa vasikat siirretään kasvattamoon ja tiineet hiehot takaisin maitotilalle aina tiettyssä iässä, joko yksittäin tai pienissä ryhmissä. Toisessa mallissa vasikat ja hiehot siirtyvät kasvatta-

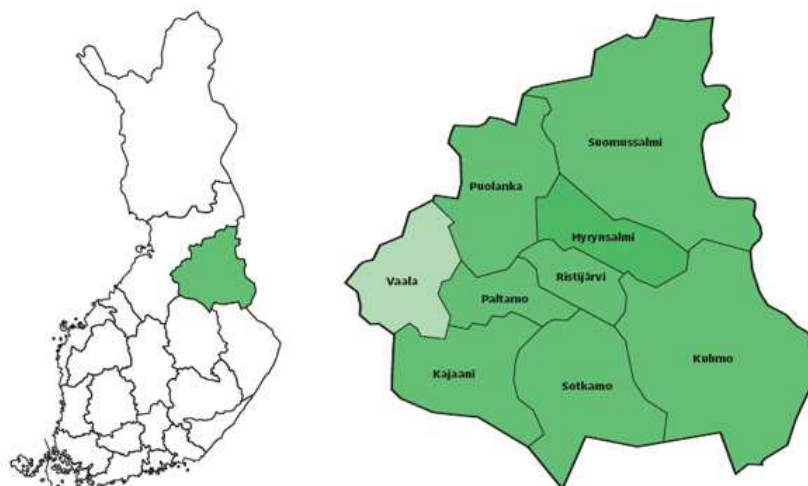
moon sekä taas palaavat maitotilalle ryhmäkuljetuksena. Jotkut maitotilat voivat ottaa hiehot kesäajaksi takaisin kotiin laitumelle. Käytettävän mallin valintaan vaikuttavat kasvatukseen käytettävissä olevat tilat, siirron kustannukset, käytettävissä olevat kuljetusvälineet, siirtomatkat sekä työmäärä. Osapuolten täytyy myös ratkaista siirtykö kasvattajalle hiehojen hallinta- vai omistusoikeus. Hiehonkasvattajan kannalta on tärkeää, että hän säilyttää kotieläintilan statuksen tukijärjestelmässä. Tällöin hän voi hakea luonnonhaittakorvaukseen kotieläintilan korotusta. (Hakuopas 2015) Kasvattaja voi hakea myös eläinten hyvinvointikorvausta, jos kasvattamo täyttää sen ehdot. Niiden saamiseksi riittää kuitenkin eläinten hallintaoikeuden siirtyminen hiehonkasvattajalle. Eläinten hallintaoikeus riittää myös maatalousyrittäjän vuosiloman saamiseen. Hiehojen omistajuuden pitää siirtyä hiehonkasvattajalle kasvatusajaksi siinä tilanteessa, jos hiehojen siemennykset tehdään itse toimiluvalla (Kauppinen ym. 2011, 9-11).

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA

4.1 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmän valinta

Tutkimustoiminta voidaan jakaa kahteen lajiin, teoreettiseen ja empiiriseen tutkimukseen. Teoreettisessa tutkitaan ja analysoidaan jo olemassa olevaa tutkimusainestoa, kun taas empiirisessä tutkimuksessa keskitytään havainnoimaan. Empiirinen tutkimus jaetaan kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen lähestymistapaan sen perusteella kuinka tietoa kerätään ja millaisiin kysymyksiin haetaan vastausta. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, missä, kuinka paljon ja kuinka usein. Se edellyttää suurta ja edustavaa otantaa ollakseen luotettava. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus taas perustuu pieneen mutta tarkoin valittuun otantaan joka analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Se vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen (Heikkilä 2008, 13-17).

Tässä työssä on tarkoitus selvittää onko kainuulaisilla (Kuvio 3) maatiloilla kiinnostusta ulkoistettuun hiehonkasvatukseen. Vastausta haetaan kysymyksiin kuinka paljon hiehoja siirtyy ulkoistettuun kasvatukseen, jos sopiva kasvattaja löytyy ja miksi he haluavat ulkoistaa hiehonkasvatuksen sekä kuinka paljon ja millaisia kasvatuspaikkoja on tarjolla. Jo tämän tiedon perusteella voidaan sanoa että tutkimus tulee olemaan empiirinen, koska aiheesta ei ole olemassa mitään aiemmin kerättyä aineistoa analysoitavaksi. Myös tutkimuksen lähestymistavan eli tutkimusotteen valinta on myös helppo. Kun tutkimusongelmassakin kysytään ”kuinka paljon hiehoja?”, on kvantitatiivinen lähestymistapa parempi vaihtoehto.

Kuvio 3. Kainuun maakunta (Tilastokeskus 2008)

Tutkimus tulee siis olemaan ns. Survey-tutkimus jolle tyypillisiä piirteitä ovat Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (1997, 125) mukaan tiedonkeruu strukturoidussa muodossa valituilta yksilöiltä käyttäen kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua.

Koska aiheesta ei ole olemassa ennestään minkään tahon keräämää aineistoa, joudutaan tiedot keräämään itse. Ennen valintaa otettiin selville kuinka monta maatilaa alueella eli Kainuun maakunnassa on. Vaalan kunta jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska se kuuluu Siikalatvan kunnan maataloustoimen alueeseen. Tutkimuksen kohteena ovat kaikki maitotilat, mutta myös yli 20 ha kasvitilat sekä muut naudatilat, koska niiden joukossa voi olla yrittäjiä joita kiinnostaa tuotantosuunnan vaihtaminen hiehonkasvatukseen. Tiedot saatiin Sotkamon (hallinnoi Sotkamo, Kajaani ja Kuhmo) ja Puolangan (hallinnoi Puolanka, Paltamo, Ristijärvi, Hyrynsalmi ja Suomussalmi) kuntien maaseutupäälliköiltä. Tiedoista selvisi maatalojen lukumäärä kunnittain tuotantosuunnan mukaan. Tilat on jaettu tuotantosuunnittain maitotiloihin, yli 20ha kasvitiloihin sekä muihin naudatiloihin, johon kuuluvat kaikki tilat joilla on nautoja, mutta ne eivät tuota maitoa. Taulukosta (1) nähdään otantaan kuuluvien tilojen jakauma tuotantosuunnan perusteella.

Taulukko 1. Maatilojen määrä tuotantosuunnittain Kainuussa.

Tilojen lukumäärä tuotantosuunnittain Kainuussa (ei Vaalan kuntaa)		
Tuotantosuunta	Lukumäärä	Prosenttia
Maitotilat	270	53
Kasvitilat (yli 20ha)	153	30
Muut naudatilat	89	17
Yhteensä	512	100

Vaihtoehdot tiedonkeräykseen olivat postikysely ja www- kysely. Postikyselyn hyvä puoli on että sen avulla tavoitetaan varmasti jokainen tutkittava. Huonoja puolia ovat suurten kyselylomakemäärien käsittely ja tulosten analysointi. Kirjeessä lähetettävistä kyselyistä aiheutuu myös kustannuksia. Myös tutkittavat voivat kokea sen työlääksi, koska lomake täytyy täyden lisäksi viedä vielä postiin. Tällöin vastausprosentti voi jäädä pieneksi (Hirsjärvi ym, 1997, 185). Oletuksena oli että aihe on ajankohtainen vain pienelle osalle koko tutkittavien joukosta jolloin suurta vastausprosenttia ei kannata odottaa. Sähköinen www- kysely on taas helppo tehdä ja lähettää sekä siihen on helppo vastata. Myös tulosten analysointi helpottuu koska ne ovat valmiiksi sähköisessä muodossa. Www- kyselyn huono puoli on tutkittavien tavoitettavuus. Sotkamon kunnan maaseutupäällikön kokemusten perusteella melko suuri osa maatalousyrittäjistä ei ole sähköpostin päivittäisiä käyttäjiä.

Tutkimusongelmaan lähdettiin hakemaan vastausta kahden kyselyn yhdistelmällä. Päätettiin lähettää www- kysely kaikille niille tiloille joiden sähköpostiosoite on tiedossa sekä postikysely joka lähetettäisiin kaikille tiloille. Tämän odotettiin nostavan vastausprosenttia koska kahden kyselyn yhdistelmällä voidaan saavuttaa varmemmin kaikki joille aihe on mahdollisesti ajankohtainen.

4.2 Kysely

Päällimmäinen ajatus kyselyä suunniteltaessa oli tehdä siitä lyhyt ja yksinkertainen jotta siihen vastaaminen sekä tulosten analysoiminen olisivat mahdollisimman helppoa. Hyvälle kysymykselle on ominaista että siinä kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan ja että ne eivät ole johdattelevia (Heikkilä 2008, 57). Väärinymmärrysten välttämiseksi kysymykset pyrittiin rajaamaan mahdollisimman tarkasti, koska yleisellä tasolla esitettyyn kysymykseen sisältyy aina enemmän tulkinnan mahdollisuuksia kuin rajattuun (Hirsjärvi ym, 1997, 191).

Kyselylomakkeeseen (Liite 1) muodostui neljä (4) avointa kysymystä sekä kolmeitoista (13) monivalintakysymystä joista osassa on myös avoimen vastauksen mahdollisuus jos mikään annetuista vaihtoehdoista ei tunnu sopivalta. Alkuun liitettiin lyhyt saateteksti, jossa esiteltiin työ ja sen tekijä, kerrottiin työn tavoitteet sekä muistutettiin että kaikki vastaukset ovat tärkeitä. Kysymykset jaettiin kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä kysyttiin taustatietoja kaikilta vastaajilta. Toisen ryhmän kysymykset oli suunnattu niille jotka ovat kiinnostuneita antamaan hiehoja kasvatettavaksi ja kolmannen ryhmän kysymykset niille jotka ovat kiinnostuneet ottamaan hiehoja kasvatettavaksi. Kyselylomaketta testattiin opiskelijakollegoilla ja yhdellä maatalousyrittäjällä. Saatujen kommenttien perusteella tehtiin pieniä kyselyn ulkoasuun liittyviä muutoksia.

5 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI JA TULOKSET

Kysely lähetettiin kaikille 512 tilalle 18.4.2013. Suurin osa vastauksista saapui takaisin kahden viikon sisällä lähetyksestä. Muutamia kyselylomakkeita saapui vielä toukokuun lopussa. Kaikkiaan vastaukset saatiin 133 tilalta, joten kyselyn vastausprosentiksi tuli 26 %. Vastauksista 90 kpl (68 %) annettiin kirjallisena ja 43 kpl (32 %) sähköisenä.

Sähköisten vastausten käsittely oli nopeaa, koska ne saatiin Webropol- palvelusta valmiina xls- muotoisessa tiedostossa. Kirjallisessa muodossa tulleet vastaukset li-sättiin samaan tiedostoon. Data analysoitiin SPSS Statistics tilasto-ohjelmalla. Vastauksista otettiin frekvenssitaulukot, joista selviää vastaukset lukumäärinä ja prosenttiosuuksina kaikista kysymykseen vastanneista.

Tulosten analysointia ja esittämistä varten vastaajat jaettiin kahteen ryhmään sen perusteella kuinka he vastasivat kysymykseen numero neljä, *”Oletko kiinnostunut hiehonkasvatusyhteistyöstä?”*.

Vastausten käsittelyn helpottamiseksi vastausvaihtoehto 3, *”Olen vähän kiinnostunut, mutta en vielä valmis yhteistyöhön”* olisi pitänyt kysyä kahdessa osassa eli *”Olen vähän kiinnostunut antamaan hiehoja kasvatettavaksi, mutta en vielä valmis yhteistyöhön”* ja *”Olen vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi, mutta en vielä valmis yhteistyöhön”*. Se kummasta toiminnasta he olivat kiinnostuneita, pääteltiin siitä mihin jatkokysymyksiin he olivat vastanneet. Vaihtoehdon kolme valinnee jaettiin kahteen ryhmään edellä mainituin perustein. Vastausvaihtoehdon neljä, *”En ole ollenkaan kiinnostunut”* valinneista ei muodostettu ryhmää. Heidän vastauksensa ovat mukana osiossa jossa esitellään taustatietoja.

Ryhmät muodostettiin seuraavan laisesti:

Ryhmä 1, ”Kasvatuksen ulkoistajat”

Ryhmässä 1 ovat mukana ne jotka ilmoittivat kysymyksessä numero neljä olevansa kiinnostuneita antamaan hiehoja kasvatettavaksi tai olevansa vähän kiinnostuneita antamaan hiehoja kasvatettavaksi, mutta eivät vielä valmiita yhteistyöhön.

Ryhmä 2, ”Hiehojen Kasvattajat”

Ryhmässä 2 ovat mukana ne jotka ilmoittivat kysymyksessä numero neljä olevansa kiinnostuneita ottamaan hiehoja kasvatettavaksi tai olevansa vähän kiinnostuneita ottamaan hiehoja kasvatettavaksi, mutta eivät vielä valmiita yhteistyöhön.

5.1 Taustatiedot (kaikki vastaajat)

Taustatiedoissa kysyttiin ensin yhteystietoja. Kysymys oli vapaaehtoinen, koska tässä tapauksessa omalla nimellä vastaaminen ei ole tutkimuksen onnistumisen kannalta ratkaisevaa. Joillekin vastaajille nimen vaatiminen voi olla jopa syy jättää vastaamatta kyselyyn. Taustatiedoissa ovat mukana myös ne jotka ilmoittivat, että eivät ole ollenkaan kiinnostuneita hiehonkasvatusyhteistyöstä.

Toisessa kysymyksessä kysyttiin vastaajien ikää. Vastaajien suurin ikäryhmä oli 45-54 vuotta, johon 50 vastaajaa ilmoitti kuuluvansa. Muut vastaajat jakaantuivat eri ikäryhmiin siten että 32 vastaajaa ilmoitti kuuluvansa ryhmään 55- 64 vuotta, 25 ryhmään 35- 44 vuotta, 15 ryhmään ja 25- 34 vuotta. Yli 65- vuotiaita vastaajia oli kolme ja alle 24 vuotiaita kaksi (Taulukko 2). Kyselyyn vastanneiden viljelijöiden ikärakenne vastaa valtakunnallista viljelijöiden ikärakennetta. Suomen viljelijöiden keski-ikä oli vuonna 2012 48,9 vuotta (Maatilojen rakenne 2012).

Taulukko 2. Kaikkien vastaajien ikäjakauma

	Vastauksia	Prosenttia
- 24 vuotta	2	1,5
25- 34 vuotta	15	11,3
35- 44 vuotta	25	18,8
45- 54 vuotta	50	37,6
55- 64 vuotta	32	24,1
yli 65 vuotta	3	2,3
Puuttuu	6	4,5
Kyselyyn vastasi	133	100

Kolmantena kysyttiin kuinka kauan he aikovat jatkaa maatalousyrittäjänä. Vastaa- jista 32 ilmoitti jatkavansa 1-5 vuotta, 30 ilmoitti jatkavansa 6-10 vuotta ja 65 eli suurin osa ilmoitti jatkavansa yli 10 vuotta. Hiehonkasvatusyhteistyön jatkuvuuden kannalta on tärkeää että osapuolet voivat sitoutua siihen pitkäksi aikaa.

Neljänneksi kysyttiin ”oletko kiinnostunut hiehonkasvatusyhteistyöstä?” Kysymys oli tutkimuksen kannalta tärkeä koska vastaajat jaettiin jatkokysymysten analysointia varten ryhmiin sen perusteella kuinka he vastasivat tähän kysymykseen. Vastaa- jista 15 vastasi ”Kyllä, olen kiinnostunut antamaan hiehoja kasvatettavaksi”, 9 vastasi ”kyllä, olen valmis ottamaan hiehoja kasvatettavaksi” ja 33 vastasi ”Olen vähän kiin- nostunut, mutta en vielä valmis yhteistyöhön”. Heistä 14 oli vähän kiinnostunut kas- vatuksen ulkoistamisesta ja 19 vähän kiinnostunut hiehojen kasvattamisesta. Sa- nallisista vastauksista kävi ilmi että kolmella vastaajalla oli jo hiehonkasvatustoimin- taa. Loput 68 ilmoitti että he eivät ole ollenkaan kiinnostuneita. Kysymykseen jätti vastaamatta 5 (Taulukko 3). Vastaamatta jättäneet tai epäselvästi tähän kysymyk- seen vastanneet otettiin mukaan taustatietoihin, mutta hylättiin jatkokysymysten osalta.

Taulukko 3. Oletko kiinnostunut hiehonkasvatussyhteistyöstä?

	Vastauksia	Prosenttia
Kyllä, olen kiinnostunut antamaan hiehoja kasvatettavaksi	15	11,3
Kyllä, olen kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	9	6,8
Olen vähän kiinnostunut, mutta en vielä valmis yhteistyöhön	33	24,8
En ole ollenkaan kiinnostunut	68	51,1
Olen hiehonkasvattaja	3	2,3
Vastauksia	128	96,2
Puuttuu tai hylätty	5	3,8
Kyselyyn vastasi	133	100

5.2 Ryhmä 1, Kasvatuksen ulkoistajat

Raportoinnin sujuvuuden takia ryhmää ”kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen” kutsutaan tästä eteenpäin lyhenteellä ”kiinnostunut ulkoistamisesta” ja ryhmää ”kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön” lyhenteellä ”vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen”. Yksi vastaaja oli jo ulkoistanut hiehojensa kasvatuksen.

Vastaajista 15 kuului ryhmään kiinnostunut ulkoistamisesta. Heistä kaksi kuusi vastasi kuuluvansa ikäryhmään 45- 54 vuotta, kolme ikäryhmään 35- 44 vuotta, kolme ikäryhmään 25- 34 vuotta ja kaksi ikäryhmään 55- 64 vuotta.

Vastaajista 14 kuului ryhmään vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen. Heistä kolme vastaajaa kuului ikäryhmään 25- 34 vuotta, kolme ikäryhmään 35- 44 vuotta, kolme ikäryhmään 45- 54 vuotta ja kolme ikäryhmään 55- 64 vuotta. Ikäryhmiin yli 65- vuotta ja alle 24- vuotta kuului kumpaankin yksi vastaaja. Hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneet ovat hieman nuorempia kuin kaikki kyselyyn vastanneet viljelijät (Taulukko 4).

Taulukko 4. Ulkoistajat, ikäjakauma.

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
- 24 vuotta	0	0	1	7,1
25- 34 vuotta	3	20	3	21,4
35- 44 vuotta	3	20	3	21,4
45- 54 vuotta	6	40	3	21,4
55- 64 vuotta	2	13,3	3	21,4
yli 65 vuotta	0	0	1	7,1
Puuttuu	1	6,7	0	0
Yhteensä	15	100	14	100

Kysymykseen ”kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?”, ryhmästä kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen 11 vastaaja ilmoitti jatkavansa maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta, kolme vastaajaa 6-10 vuotta ja yksi vastaaja 1-5 vuotta. Yli 10 vuotta jatkavien suuri osuus hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneista kertoo siitä, että maatalousyrittäjänä jatkavat yrittäjät haluavat etsiä uusia toimintatapoja tuotantonsa kehittämiseksi ja tehostamiseksi. Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamisesta kuusi vastaajaa ilmoitti jatkavansa yli 10 vuotta, neljä 6-10 vuotta ja neljä 1-5 vuotta (Taulukko 5).

Taulukko 5. Ulkoistajat, kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
1- 5 vuotta	1	6,7	4	28,6
6- 10 vuotta	3	20	4	28,6
yli 10 vuotta	11	73,3	6	42,9
Yhteensä	15	100	14	100

Molemmissa ryhmissä parsipihatoiden ja parsinavetoiden osuus oli tasainen. Ryhmästä kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen kahdeksalla vastaajalla oli parsipihatto ja seitsemällä vastaajalla parsinavetta. Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen seitsemällä vastaajalla oli parsinavetta ja kuudella vastaajalla parsipihatto. Ainoastaan yksi vastaaja ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamisesta ilmoitti navettatyyppikseen kuivikepohjapihaton (Taulukko 6).

Taulukko 6. Ulkoistajat, navettatyyppi

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Parsipihatto	8	53,3	6	42,9
Parsinavetta	7	46,7	7	50
Kuivikepohjapihatto	0	0	1	7,1
Yhteensä	15	100	14	100

Kiinnostunut ulkoistamaan ryhmä jakaantui karjakoosiin siten että kahdeksalla eli noin puolella oli alle 40 lehmää, kolmella 60- 80 lehmää, kahdella 40- 60 lehmää, yhdellä 80- 100 lehmää ja yhdellä yli 100 lehmää. Vähän kiinnostunut ulkoistamisesta ryhmän karjat olivat pienempiä. Heistä 11 ilmoitti karjakoosiin alle 40 lehmää. Sen lisäksi yksi tila kuului luokkaan 40- 60 lehmää, yksi 60- 80 lehmää ja

yksi luokkaan yli 100 lehmää. Kasvatuksen ulkoistaminen näyttää kiinnostavan erityisesti keskikokoa suurempia maitotiloja.

Ristiintaulukoimalla selviää, että kaikki karjakooltaan yli 40 lehmän tilat jotka olivat kiinnostuneet ulkoistamaan kasvatuksen, aikovat jatkaa maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta.

Taulukko 7. Ulkoistajat, karjakoko (lehmää).

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Alle 40	8	53,3	11	78,6
40- 60	2	13,3	1	7,1
60- 80	3	20	1	7,1
80- 100	1	6,7	0	0
yli 100	1	6,7	1	7,1
Yhteensä	15	100	14	100

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin kuinka monelle hieholle tarvitsette kasvatuspaikan. Kysymys oli avoin jolloin siihen ei annettu vastausvaihtoehtoja, vaan pyydettiin lukumäärä niistä hiehoista joille he tarvitsevat kasvatuspaikan.

Kaikilta 15 tilalta jotka ovat kiinnostuneita ulkoistamaan kasvatuksen, ulkoistettuun kasvatukseen olisi siirtymässä yhteensä 495 hiehoa jos sopiva kasvattaja löytyy. Kuudella tilalla tarvittiin kasvatuspaikka 1- 10 hieholle, kolmella 11- 30 hieholle, kahdella 31- 50 hieholle, kahdella 51- 70 hieholle ja kahdella 71- 80 hieholle. Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen vastauksen antoi kymmenen tilaa. Heiltä ulkoistettuun kasvatukseen olisi siirtymässä 172 hiehoa jos sopiva kasvattaja löytyy. Viidellä tilalla kasvatuspaikka tarvittaisiin 1- 10 hieholle, kolmella 11- 30 hieholle ja kahdella tilalla 31- 50 hieholle (Taulukko 8).

Taulukko 8. Kuinka monelle hieholle tarvitset kasvatuspaikan?

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
1-10 hiehoa	6	40,0	5	35,7
11- 30 hiehoa	3	20,0	3	21,4
31- 50 hiehoa	2	13,3	2	14,3
51- 70 hiehoa	2	13,3	0	0,0
71- 80 hiehoa	2	13,3	0	0,0
Puuttuu	0	0,0	4	28,6
Yhteensä	15	100,0	14	100,0
Hiehoja yhteensä	495		172	

Kysymyksellä ”Miksi olet kiinnostunut ulkoistamaan hiehonkasvatuksen?” haluttiin selvittää syitä kiinnostukselle ulkoistaa hiehojen kasvatus. Kysymyksessä sai valita useita vastausvaihtoehtoja. Tulokset olivat hyvin samansuuntaisia kummankin ryhmän keskuudessa. Ryhmästä kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen yhdeksän vastaajaa tavoitteli parsipaikkojen lisäämistä lehmille ja seitsemän työmäärän vähentämistä. Viisi vastaajaa ilmoitti syyksi rehu- ja lannanlevitysalan niukkuuden ja kaksi laadun parantamisen (Taulukko 9). Viisi valitsi vaihtoehdon ”muu syy, mikä?”. Sanallisesti he vastasivat seuraavalla tavalla: *Tilan puute, joutilaiden tilanahtaus, laajentamisen takia väliaikainen tarve ja Laajentaminen*”.

Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen yhdeksän vastaajaa tavoitteli parsipaikkojen lisäämistä lehmille ja kuusi työmäärän vähentämistä. Neljä vastaajaa ilmoitti syyksi rehu- ja lannanlevitysalan niukkuuden, kaksi laadun parantamisen ja kaksi pienemmät kasvatuskustannukset (Taulukko 9). Kaksi vastaajaa valitsi vaihtoehdon ”muu syy, mikä?”. Sanallisesti he vastasivat seuraavalla tavalla: *Vanha navetta on melkoinen päänsärky ja Laajentaminen*.

Taulukko 9. Miksi olet kiinnostunut ulkoistamaan hiehonkasvatuksen?(voi valita useita)

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän
Parsipaikkojen lisääminen lehmille	9	60,00 %	9	64,00 %
Laadun parantaminen	2	13,30 %	2	14,30 %
Pienemmät kasvatuskustannukset	0	0,00 %	2	14,30 %
Rehu- ja lannanlevitysalan niukkuus	5	33,30 %	4	28,60 %
Työmäärän vähentäminen	7	46,70 %	6	42,90 %
Muu syy	5	33,30 %	2	14,30 %
Yhteensä	28		25	

Kysymykseen ”Kuinka kaukana kasvattaja saa sijaita?” ryhmästä kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen kahdeksan vastaajan mielestä kasvattaja saa sijaita alle 50 km:n päässä, viiden mielestä 50- 100 km:n päässä ja kahden mielestä yli 100 km:n päässä. Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen kuuden vastaajan mielestä kasvattaja saa sijaita alle 50 km:n päässä ja viiden mielestä 50- 100 km:n päässä. Kolme vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen (Taulukko 10).

Taulukko 10. Kuinka kaukana kasvattaja saa sijaita?

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Alle 50 km	8	53,3	6	42,9
50- 100 km	5	33,3	5	35,7
Yli 100 km	2	13,3	0	0
Puuttuu	0	0	3	21,4
Yhteensä	15	100	14	100

Viimeisessä ulkoistajille suunnatussa kysymyksessä kysyttiin ”Mitä asioita painotat mahdollisessa kasvatusyhteistyössä?”, eli mitä he pitävät tärkeänä hiehonkasvatusyhteistyön syntymisen ja toimimisen kannalta. Kysymykseen annettiin kolme vastausvaihtoehtoa sekä vapaan vastauksen mahdollisuus koska eri yrittäjät voivat pitää hyvinkin erilaisia asioita tärkeinä.

Suurin osa vastaajista piti tärkeänä että kasvattajalla on kokemusta lypsykarjasta. Ryhmästä kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen 14 vastaajaa näki tärkeänä että kasvattajalla on kokemusta lypsykarjasta tai hiehonkasvatuksesta. Seitsemän vastaajan mielestä olisi tärkeää että hiehot eivät olisi kytkettynä, jolloin kasvattamo ei voisi olla tyypiltään parsinavetta. Modernit tuotantotilat olivat tärkeä vain yhdelle vastaajalle. Vaihtoehdon ”muu syy, mikä?” valitsi viisi vastaajaa. Sanallisesti he vastasivat seuraavalla tavalla: *Kasvatuspaikassa ei kasvateta kovin monen tilan hiehoja tautiriskin takia, luomutila oltava, riittävä keskittyminen pelkästään hiehoihin takaa riittävän isokokoiset ja toimivat hiehot sekä Motivoitunut kasvattaja & hyvät sopimukset* (Taulukko 11).

Ryhmästä vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen 11 vastaajaa näki tärkeäksi että kasvattajalla on kokemusta lypsykarjasta tai hiehonkasvatuksesta. Neljälle vastaajalle oli tärkeää että hiehot eivät ole kytkettynä. Kolmelle vastaajalle modernit tuotantotilat olivat tärkeä asia. Vaihtoehdon ”muu syy, mikä?” valitsi yksi vastaaja. Hän vastasi sanallisesti että hänelle tärkeää ovat *terveyshommat* (Taulukko 11).

Taulukko 11. Mitä asioita painotat mahdollisessa kasvatusyhteistyössä?

	Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen		Kiinnostunut ulkoistamaan kasvatuksen, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön	
	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän
Kasvattajalla on kokemusta lypsykarjasta tai hiehonkasvatuksesta	14	93,30 %	11	91,70 %
Hiehot eivät ole kytkettyinä	7	46,70 %	4	33,30 %
Modernit tuotantotilat	1	6,70 %	3	25,00 %
muu syy	5	33,30 %	1	8,30 %
Yhteensä	27		19	

5.3 Ryhmä 2, Hiehojen kasvattajat

Raportoinnin sujuvuuden takia ryhmää ”kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi” kutsutaan tästä eteenpäin lyhenteellä ”kiinnostunut kasvattamaan” ja ryhmää ”kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi, mutta ei vielä valmis yhteistyöhön” lyhenteellä ”vähän kiinnostunut kasvattamaan”. Kolmella vastaajalla oli jo hiehonkasvatustoimintaa.

Kaikista kyselyyn vastaajista yhdeksän ilmoitti olevansa kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi ja 19 ilmoitti olevansa vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi. Ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi neljä ilmoitti kuuluvansa ikäluokkaan 45- 54 vuotta, kolme ilmoitti kuuluvansa luokkaan 55- 64 vuotta ja ryhmiin 35- 44 ja 25- 34 ilmoitti kuuluvansa yksi vastaajaa kumpaankin ryhmään. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kahdeksan ilmoitti kuuluvansa ikäluokkaan 35- 44 vuotta, kuusi ikäluokkaan 45- 54 vuotta, neljä ikäluokkaan 55- 64 vuotta ja yksi ikäluokkaan 25- 34 vuotta.

Ryhmän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi vastaajista melkein 80 % oli yli 45- vuotiaita, kun taas ryhmän vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi yli 45- vuotiaita oli noin 50 % (Taulukko 12).

Taulukko 12. Kasvattajat, ikä

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
25- 34 vuotta	1	11,1	1	5,3
35- 44 vuotta	1	11,1	8	42,1
45- 54 vuotta	4	44,4	6	31,6
55- 64 vuotta	3	33,3	4	21,1
Yhteensä	9	100	19	100

Kysymykseen kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä, ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kaksi vastasi yli 10 vuotta, neljä vastasi 6- 10 vuotta ja kolme vastasi 1- 5 vuotta. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi 12 vastasi yli 10 vuotta, kolme vastasi 6- 10 vuotta ja 4 vastasi 1- 5 vuotta (Taulukko 13). Kasvatuksesta kiinnostuneista noin 80 % jatkaa maatalousyrittäjänä alle 10 vuotta, kun taas vähän kiinnostuneista yli 60 % jatkaa yli 10 vuotta.

Taulukko 13. Kasvattajat, kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
1- 5 vuotta	3	33,3	4	21,0
6- 10 vuotta	4	44,4	3	15,8
yli 10 vuotta	2	22,2	12	63,2
Yhteensä	9	100	19	100

Tuotantosuunnakseen ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kuusi vastaajaa ilmoitti maidontuotannon ja kolme muun nautakarjatalouden. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kahdeksan vastaajaa ilmoitti tuotantosuunnakseen maidontuotannon, viisi muun nautakarjatalouden ja yksi kasvinviljelyn (Taulukko 14).

Taulukko 14. Mikä on tuotantosuuntanne?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Maidontuotanto	6	66,7	8	42,1
Muu nautakarjatalous	3	33,3	5	26,3
Kasvinviljely	0	0	1	5,3
Puuttuu	0	0	5	26,3
Yhteensä	9	100	19	100

Kysymykseen ”onko sinulla kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta?” ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kuusi vastasi olevansa maidontuottaja ja kolme vastasi olevansa entinen maidontuottaja. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi yhdeksän vastaajaa ilmoitti

olevansa maidontuottaja, kolme ilmoitti olevansa entinen maidontuottaja ja yksi ilmoitti työskennelleensä lomittajana tai karjanhoitajana. Yhdellä vastaajalla ei ollut mitään kokemusta (Taulukko 15).

Taulukko 15. Onko sinulla kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Kyllä, olen maidontuottaja	6	66,7	9	47,4
Kyllä, olen entinen maidontuottaja	3	33,3	3	15,8
Kyllä, olen työskennellyt karjanhoitajana tai lomittajana	0	0	1	5,3
Ei ole kokemusta	0	0	1	5,3
Puuttuu	0	0	5	26,3
Yhteensä	9	100	19	100

Ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi, kuudella vastaajalla oli kasvattamo jossa toimintaa tulisi harjoittamaan. Kolme vastasi että heillä ei ole kasvattamo, joten he rakentaisivat uuden. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi kymmenellä vastaajalla oli kasvattamo. Kolmella ei ollut kasvattamo, joten he rakentaisivat uuden (Taulukko 16).

Taulukko 16. Onko sinulla kasvattamo jossa toimintaa tullaan harjoittamaan?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
On kasvattamo	6	66,7	10	52,6
Ei ole kasvattamoa, rakennetaan uusi	3	33,3	3	15,8
Puuttuu	0	0	6	31,6
Yhteensä	9	100,0	19	100

Ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi viidellä vastaajalla kasvatustapahtuisi parsinavetassa, kolmella parsipihatossa ja yhdellä kuivikepohjapihatossa. Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi viidellä vastaajalla kasvatustapahtuisi parsinavetassa, viidellä kuivikepohjapihatossa ja kolmella parsipihatossa (Taulukko 17).

Taulukko 17. Minkä tyyppisessä kasvattamossa toimintaa tulisi harjoittamaan?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
Parsipihatossa	3	33,3	3	15,8
Kuivikepohjapihatossa	1	11,1	5	26,3
Parsinavetassa	5	55,6	5	26,3
Puuttuu	0	0	6	31,6
Yhteensä	9	100	19	100

Kaikilla yhdeksällä tilalla jotka olivat kiinnostuneita ottamaan hiehoja kasvatettavaksi, olisi yhteensä 380 kasvatuspaikkaa. Kasvatuspaikat jakautuivat erityyppisiin

kasvattamoihin siten että kaikista paikoista 190 oli parsinavetta-, 100 kuivikepohjapihatto- ja 90 parsipihattotyypissä kasvattamossa. Tiloittain ne jakautuivat siten että vastaajista kolme pystyisi ottamaan kasvatukseen 31- 50 hiehoa, kaksi 11- 30 hiehoa, yksi 51- 70 hiehoa, yksi 71- 90 hiehoa ja yksi 91- 100 hiehoa. Yksi vastaaja jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Ryhmän vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi 19 vastaajasta 12 vastasi kysymykseen kasvatuspaikkojen lukumäärästä. Heillä oli yhteensä 314 kasvatuspaikkaa jakaantuen siten että vastaajista viisi pystyisi ottamaan kasvatukseen 11- 30 hiehoa, kolme 1- 10 hiehoa, kolme 31- 50 hiehoa ja yksi 71- 90 hiehoa (Taulukko 18).

Taulukko 18. Kuinka monta hiehoa pystyt ottamaan kasvatukseen?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Prosenttia	Vastauksia	Prosenttia
1-10 hiehoa	0	0	3	15,8
11- 30 hiehoa	2	22,2	5	31,6
31- 50 hiehoa	4	44,5	3	15,8
71- 90 hiehoa	1	11,1	1	5,3
91- 100 hiehoa	1	11,1	0	0
Puuttuu	1	11,1	7	36,8
Yhteensä	9	100	19	100
Yhteensä hiehoja	380		314	

Kysymyksellä ”miksi olet kiinnostunut hiehonkasvatuksesta?” haluttiin selvittää mitä asioita tuotantosuunnan vaihtamisella hiehonkasvatukseen tavoitellaan. Kysymykseen sai valita useita vastausvaihtoehtoja. Ryhmästä kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi seitsemän vastaajaa vastasi työmäärän vähentämisen tai työn keventämisen, kuusi vastasi mahdollisuuden osa-aikaiseen maatalouteen ja viisi vastasi että pellot soveltuvat hyvin nurmiviljelyyn. Mahdollisuus päätoimiseen maatalouteen ja paremmat tulot saivat kumpikin kaksi vastausta. Vastauksen ”muu syy,

mikä?” antoi kaksi vastaajaa. He vastasivat sanallisesti seuraavalla tavalla: ”Yrityspohjan laajentaminen, lypsykarjasta luopuminen” ja ”Laiduntaminen”

Ryhmästä vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi yhdeksän vastaajaa vastasi että pellot soveltuvat hyvin nurmiviljelyyn ja viisi vastasi työmäärän vähentämisen tai työn keventämisen. Mahdollisuus osa-aikaiseen maatalouteen ja paremmat tulot saivat kumpikin kolme vastausta. Nurmenviljely sopii Kainuun olosuhteisiin paremmin kuin esimerkiksi viljan viljely. Nurmista on mahdollista korjata korkeita satoja myös Kainuussa. Vastauksen ”muu syy, mikä?” antoi kaksi vastaajaa. He vastasivat sanallisesti seuraavalla tavalla: ”Mahdollisuus hyödyntää perinnebiotooppeja ja laitumia sekä peltoja eläkkeellä ollessa” sekä ”Jos luovumme lypsykarjasta, olisi tilat hiehojen kasvatukseen”

Taulukko 19. Miksi olet kiinnostunut hiehonkasvatuksesta?

	Kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi		Vähän kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi	
	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän	Vastauksia	Tiloista vastasi tähän
Työmäärän vähentäminen tai työn keventäminen	7	77,8 %	5	38,5 %
Paremmat tulot	2	22,2 %	3	23,1 %
Mahdollisuus päätoimiseen maatalouteen	2	22,2 %	0	0,0 %
Mahdollisuus osa-aikaiseen maatalouteen	6	66,7 %	3	23,1 %
Pellot soveltuvat hyvin nurmiviljelyyn	5	55,6 %	9	69,2 %
Muu syy	2	22,2 %	2	15,4 %
Yhteensä	24		22	

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin ulkoistetun hiehonkasvatuksen markkinoita Kainuussa Vaalan kuntaa lukuun ottamatta. Tarkoituksena oli selvittää kuinka paljon hiehoja lypsykarjatiloilta olisi siirtymässä ulkoistettuun kasvatukseen jos sopiva kasvattaja löytyy sekä kuinka paljon alueella on kasvatusta ja millaisia ne ovat. Tiedonkeruu suoritettiin kyselylomakkeella joka lähetettiin sekä sähköisenä, että perinteisenä paperilomakkeena alueen kaikille lypsykarja, muu nautakarja sekä yli 20 hehtaarin kasvinviljelytiloille. Niitä oli yhteensä 512. Vastaukset saatiin 133 tilalta jolloin vastausprosentiksi muodostui 26 %. Vastauksista 68 % palautettiin kirjallisessa ja 32 % sähköisessä muodossa. Kirjallisen vastausvaihtoehdon käyttäminen oli työllä, mutta se nosti vastausprosenttia merkittävästi. Kyselylomakkeiden tiedot analysoitiin SPSS- Statistics tilasto-ohjelmalla. Vastaukset jaettiin ryhmiin sen perusteella kuinka he vastasivat kysymykseen ”oletko kiinnostunut hiehonkasvatustyöstä?”. Muuttujista otettiin frekvenssijakaumat analysoitavaksi.

Kaikista vastaajista 15 oli kiinnostunut ulkoistamaan kasvatusta ja 14 vähän kiinnostunut ulkoistamaan kasvatusta. Hiehojen kasvattamisesta oli kiinnostunut yhdeksän ja vähän kiinnostuneita hiehojen kasvattamisesta oli 19. Vastaajista 68 ilmoitti että he eivät ole ollenkaan kiinnostuneita. Kolmella oli jo hiehonkasvatustoimintaa, joten heidän vastauksiaan ei otettu huomioon. Kyselyä tehdessä oletus oli että hiehonkasvatustoimintaa ei Kainuussa ole, joten hiehonkasvattajille ei suunnattu yhtään kysymystä. Olisi ollut hyvä selvittää onko heillä kiinnostusta laajentaa toimintaansa. Viisi lomaketta jouduttiin hylkäämään, koska niihin vastaajat olivat kiinnostuneita liharotuisten hiehojen kasvatusta ulkoistamisesta tai vastaukset olivat liian epäselviä tulkittavaksi. Kyselyn saatteessa olisi pitänyt kertoa että tutkimus koskee pelkästään lypsyrotuisia hiehoja jolloin turhilta vastauksilta olisi vältytty.

6.1 Yhteenveto, ulkoistajat

Hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneet yrittäjät olivat iältään keski-ikäisiä tai nuorempia. Suurin osa heistä aikoi jatkaa maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta, jolloin voidaan tulkita että toimintaansa jatkavat yrittäjät haluavat löytää uusia toimintatapoja yritystoiminnan kehittämiseksi. Kasvatuksen ulkoistamisesta vähän kiinnostuneet olivat hieman nuorempia kuin kiinnostuneet, mutta yli puolet heistä aikoi jatkaa maatalousyrittäjänä alle 10 vuotta tai vähemmän.

Kiinnostuneiden ja vähän kiinnostuneiden navettatyypit jakaantuivat melko tasaisesti parsipihatoiden ja parsinavetoiden kesken. Vähän kiinnostuneiden ryhmässä yhdellä vastaajalla oli kuivikepohjapihatto. Yllättävää oli että parsinavetoiden osuus oli niinkin suuri, koska oletus oli että kasvatuksen ulkoistamista suunnittelevat ovat tiloja joissa on viime vuosina investoitu uuteen parsipihatto-navettaan. Ryhmien karjakoosta voitiin havaita että tilat jotka ovat kiinnostuneet ulkoistamaan kasvatuksen, ovat karjakooltaan keskimääräistä suurempia lypsykarjatiloja. Näistä 15 tilasta kahdeksalla oli alle 40 lehmää ja seitsemällä yli 40 lehmää. Ristiintaulukoimalla selvisi että kaikilla karjakooltaan 60 lehmää ja sitä suuremmilla tiloilla navettatyyppi oli parsipihatto. Kasvatuksen ulkoistamisesta vähän kiinnostuneet tilat olivat karjakooltaan selvästi pienempiä kuin kasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneet. Vähän kiinnostuneista tiloista 11 tilalla oli alle 40 lehmää ja vain kolmella yli 40 lehmää.

Toisessa tutkimuskysymyksessä kysyttiin kuinka paljon alueella on hiehoja jotka siirtyvät ulkoistettuun kasvatukseen jos sopiva kasvattaja löytyy. Hiehojen määrää kysyttiin avoimella kysymyksellä jonka vastauksista muodostettiin taulukko jakamalla saadut arvot luokkiin. Tiloilla jotka olivat kiinnostuneet ulkoistamaan kasvatuksen, oli yhteensä 495 hiehoa jotka siirtyisivät ulkoistettuun kasvatukseen jos sopiva kasvattaja löytyy. Tilakohtaisesti hiehomäärä jakaantui siten että kuusi tilaa tarvitsi kasvatuspaikan alle 10 hieholle, kolme 11- 30 hieholle, kaksi 31- 50 hieholle, kaksi 51- 70 hieholle ja kaksi 71- 80 hieholle. Hiehojen määrä voi vaikuttaa ulkoistetun kasvatuksen riskeihin. Jos hiehojen määrä on pieni, on kasvattamossa todennäköisesti useamman eri tilan hiehoja, jolloin tautiriski lisääntyy. Kasvatuksen ulkoistamisesta vähän kiinnostuneiden tilojen hiehojen yhteismäärä oli 172. Tilakoh-

taiset hiehomäärätkin olivat pienempiä kuin kiinnostuneiden ryhmässä. Viidellä tilalla hiehojen määrä oli alle kymmenen hiehoa, kolmella 11- 30 hiehoa ja kahdella 31- 50 hiehoa. Neljä tilaa jätti vastaamatta kysymykseen.

Syyt kiinnostukseen ulkoistaa hiehonkasvatus olivat hyvin samankaltaiset kiinnostuneilla ja vähän kiinnostuneilla. Tärkein syy kummallakin ryhmällä oli parsipaikkojen lisääminen lehmille, mikä viittaa siihen että heillä on tarkoitus kasvattaa maidontuotantoa. Merkittäviä syitä olivat myös työmäärän vähentäminen tai keventäminen, sekä rehu- ja lannanlevitysalan niukkuus, joita voidaan vapauttaa maidontuotannon käyttöön ulkoistamalla hiehojen kasvatus. Sekä kiinnostuneista, että vähän kiinnostuneista tiloista kaksi ilmoitti syyksi laadun parantamisen. Hiehojen laatuun voidaan vaikuttaa erityisesti olosuhteilla sekä ruokinnalla jotka eivät aina ole maidontuotantotilalla hiehojen tarpeita vastaavia. Hiehonkasvatamossa olosuhteet, hoitotoimenpiteet ja ruokinta suunnitellaan hiehojen tarpeita vastaaviksi, jolloin hiehoista voidaan odottaa parempilaatuisia kuin maitotilalla kasvatettuna. Vähän kiinnostuneiden ryhmästä kaksi vastasi tavoittelevansa pienempiä kasvatuskustannuksia.

Kasvattajan sijainti vaikuttaa eläinten kuljetusmenetelmään ja kuljetuskustannuksiin. Jos yhteistyötilat sijaitsevat lähekkäin, voidaan eläimiä siirtää omalla kalustolla. Pääsääntöisesti eläinten siirrot kuitenkin ulkoistetaan kuljetusliikkeelle. Kasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneista ja vähän kiinnostuneista tiloista noin puolet vastasi että kasvattajan tulisi sijaita alle 50 kilometrin etäisyydellä ja noin yksi kolmasosa vastasi että 50- 100 kilometrin etäisyydellä. Kasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneista kaksi vastasi että kasvattaja saa sijaita yli 100 kilometrin päässä. Suurin osa kasvatuksen ulkoistajista halusi kasvattajatilat sijaitsevan alle sadan kilometrin etäisyydellä, jolloin se käytännössä tarkoittaisi sitä että kasvattajan tulisi sijaita Kainuussa tai sen ympäryskunnissa.

Kasvatuksen ulkoistamista harkitsevilla yrittäjillä on omat tarpeensa ja vaatimuksensa kasvattajaa sekä kasvattamoita kohtaan. Näiden vaatimusten on yleensä täyttyvä jotta yhteistyötä voi syntyä. Kysymyksellä ”mitä asioita painotat mahdollisessa kasvatusyhteistyössä?”, Haluttiin selvittää millaisia asioita ulkoistajat pitävät yhteistyön syntymisen kannalta tärkeinä. Lähes kaikki hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneet ja vähän kiinnostuneet pitivät tärkeänä että kasvattajalla on kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta. Kiinnostuneista seitsemän

ja vähän kiinnostuneista neljä vastaajaa piti tärkeänä että hiehot eivät ole kytkettynä jolloin kasvattamon tyyppi ei voisi olla parsinavetta. Ristiintaulukoinnilla selvisi että heillä kaikilla navettatyyppi oli parsipihatto. Kiinnostuneista yksi ja vähän kiinnostuneista kolme edellytti että kasvattajalla tulisi olla modernit tuotantotilat. Kysymykseen oli myös mahdollista vastata muu syy jolloin vastauksen sai antaa sanallisesti. Kiinnostuneista viisi antoi sanallisen vastauksen. Yhdellä heistä oli luomutila, jolloin myös kasvattajan tulisi olla luomussa. Eräs vastaaja painotti että kasvattajan tulisi keskittyä pelkästään hiehojen kasvattamiseen jotta hiehoista tuli riittävän isokokoisia ja toimivia. Myös tarttuvien tautien leviämisen riskiä haluttiin minimoida sillä että kasvattaja ei kasvata kovin monen tilan hiehoja. Myös kasvattajan korkeaa motivaatiota hiehojen kasvattamista kohtaan sekä hyviä sopimuksia pidettiin tärkeänä.

6.2 Yhteenveto, kasvattajat

Hiehojen kasvattamisesta kiinnostuneista suurin osa oli iältään yli 45- vuotiaita ja heistä suuri osa aikoi jatkaa maatalousyrittäjänä alle 10- vuotta. Hiehojen kasvattamisesta vähän kiinnostuneet taas olivat selvästi nuorempia kuin kiinnostuneet. Heistä lähes puolet oli alle 45- vuotiaita ja suurin osa alle 54- vuotiaita. Heistä yli puolet jatkaa maatalousyrittäjänä yli 10- vuotta. Tuotantosuunnakseen kiinnostuneista ja vähän kiinnostuneista noin kaksi kolmasosaa ilmoitti maidontuotannon, noin kolmannes muun nautakarjatalouden ja yksi vähän kiinnostunut kasvinviljelyyn.

Kasvatuksen ulkoistajista suurin osa piti yhteistyön syntyminen kannalta tärkeänä että kasvattajalla on kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta. Tämä on ymmärrettävää, koska hiehojen hoito sekä ruokinnan ja tiineyttämisen onnistuminen ovat avainasemassa onnistuneessa hiehonkasvatuksessa. Hiehonkasvatuksesta kiinnostuneista ja vähän kiinnostuneista suurimmalla osalla näyttää olevan kokemusta maidontuotannosta. Suurin heistä oli nykyisiä tai entisiä maidontuottajia. Yksi vähän kiinnostuneista vastaajista ilmoitti työskennelleensä karjanhoitajana tai lomittajana. Yksi vastaaja ilmoitti, ettei hänellä ole kokemusta maidontuotannosta tai hiehonkasvatuksesta.

Hiehonkasvatuksen perusedellytys on rakennus jossa hiehoja kasvatetaan eli hieho kasvattamo. Suurin osa kiinnostuneista ja vähän kiinnostuneista ilmoitti että heillä on kasvattamo. Muutama ilmoitti että kasvattamoa ei ole, rakennetaan uusi. Lypsykarjan tai muun nautakarjan käytössä ollut rakennus on mahdollista muuttaa hieho kasvattamoksi yleensä melko pienin kustannuksin. Muutoksia voi joutua tekemään esimerkiksi makuuparsien mitoittamiseen sekä eläinten osastointiin. Uuden kasvattamon rakentaminen on iso investointi joka sitoo pääomaa. Investointiin ryhtyvän yrittäjän on oltava varma siitä että kasvattamoon on tulossa hiehoja sen valmistuessa. Sopimus hiehojen kasvatuksesta maitotilan kanssa olisi hyvä tehdä ennen investointipäätöksen tekemistä. Investoidessaan uuteen kasvattamoon hiehonkasvattaja sitoutuu toimimaan alalla pitkään.

Kasvatuksesta kiinnostuneista hieman yli puolet tulisi harjoittamaan kasvatustoimintaa parsinavetta- ja hieman alle puolella pihattotyypisessä kasvattamossa. Vähän kiinnostuneista pihattojen osuus oli parsinavetoita suurempi. Hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneille maidontuottajille oli merkitystä minkä tyyppisessä kasvattamossa heidän hiehonsa kasvatetaan. Heistä kaikki joilla navettatyyppi oli parsipihatto, ilmoitti heille olevan tärkeää sen, etteivät hiehot eivät ole kytkettyinä kasvattamossa. Heille parsinavetta tyyppinen hieho kasvattamo ei tule kysymykseen kasvattajaa valittaessa, vaan kasvattamon on oltava tyypiltään pihatto.

Kasvatuksesta kiinnostuneet osasivat yhtä lukuun ottamatta ilmoittaa kuinka monta hiehoa he pystyvät ottamaan kasvatukseen. Luvut vaihtelivat 20 hiehosta aina 100 hiehoon asti. Yleisin määrä oli 31- 50 hiehoa. Tämän kokoluokan yksiköt ovat hieho kasvattamoiksi vielä melko pieniä, yhden tai kahden maitotilan hiehojen kasvattajia. Pienissä hieho kasvattamoissa liikevaihto voi jäädä pieneksi joten toiminta saattaa olla osa-aikaista. Yhteensä kasvatuspaikkoja oli 380 joista 190 oli parsinavetta-, 100 kuivikepohjapihatto ja 90 parsipihattotyypisessä kasvattamossa. Vähän kiinnostuneilla kasvatuspaikkojen ilmoitettu määrä oli pienempi kuin kiinnostuneilla. Heistä seitsemän vastaajaa ei vastannut mitään kysymykseen hiehojen määrästä. Kasvatuspaikkoja heillä oli yhteensä 314.

Kyselyn viimeinen kysymys oli ”Miksi olet kiinnostunut hiehojen kasvatuksesta?”. Kasvatuksesta kiinnostuneista suurin osa vastasi työmäärän vähentämisen tai työn keventämisen sekä mahdollisuuden osa-aikaiseen maatalouteen. Jotkut voivat

suunnitella hiehojen kasvattamista jonkinlaiseksi välivaiheeksi esimerkiksi maidontuotannosta luopumisen jälkeen ennen siirtymistä eläkkeelle. Noin puolet kiinnostuneista vastasi että peltojen hyvä soveltuvuus nurmiviljelyyn oli yksi syy kiinnostukselle hiehonkasvatusta kohtaan. Kainuussa kasvukauden olosuhteet soveltuvat yleensä paremmin nurmen kuin esimerkiksi viljan viljelyyn. Kaksi vastaajaa ilmoitti tavoittelevansa parempia tuloja. Toinen heistä kommentoi kyselyn lopussa että he olisivat valmiita vaihtamaan tuotantosuunnan lihanautojen kasvatuksesta hiehojen kasvatukseen jos siitä saisi enemmän tuloja. Kaksi vastaajaa ilmoitti syyksi mahdollisuuden päätoimiseen maatalouteen. Hiehonkasvatuksen päätoimisuus edellyttää tarpeeksi suurta yrityskokoa, jotta siitä olisi mahdollista saada tarpeeksi tuloja. Kohdan muu syy valitsi kaksi vastaajaa. Sanallisesti toinen heistä vastasi että heillä on tarkoitus laajentaa yrityspohjaa hiehonkasvatukseen ja luopua lypsykarjasta. Toinen ilmoitti syyksi hiehojen laiduntamisen.

Vähän kiinnostuneiden vastaukset erosivat kiinnostuneista siten että heille peltojen hyvä soveltuvuus nurmiviljelyyn oli tärkein syy kiinnostukselle hiehojen kasvattamiseen. Työmäärän vähentämistä ja työn keventämistä sekä mahdollisuutta osaikaiseen maatalouteen he eivät pitäneet niin tärkeänä kuin kasvatuksesta kiinnostuneet pitivät. Kolme heistä vastasi paremmat tulot ja kaksi muun syyn. Sanallisesti toinen vastasi että hiehonkasvatusta olisi hyvä mahdollisuus hyödyntää perinnetoimintatiloissa, laitumia ja peltoja eläkkeellä ollessa. Toinen ilmoitti heillä olevan tilat hiehoille olemassa jos he luopuvat lypsykarjasta.

6.3 Johtopäätökset

Kainuulaisilla maataloilla näyttää olevan kiinnostusta hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta. Kasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneet tilat ovat keskimääräistä suurempia tiloja, joista suurin osa jatkaa maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta. Hiehonkasvatuksen ulkoistamisella he tavoittelivat lypsylehmien määrän lisäämistä ja työmäärän vähentämistä. Myös rehu- ja lananlevitysalan niukkuus nähtiin merkittävänä syynä kiinnostukselle ulkoistaa hiehojen kasvatus. Lähes kaikki heistä piti tärkeänä että

hiehojen kasvattajalla on kokemusta maidontuotannosta tai hiehojen kasvatuksesta. Heidän mielestään kasvattamo ei saisi sijaita kovin kaukana, mielellään Kainuussa tai sen ympäryskunnissa.

Myös kasvatuksen ulkoistamisesta vähän kiinnostuneita on. Heidän tarpeensa kasvattajaa kohtaan olivat hyvin samansuuntaisia kuin kiinnostuneilla. Iältään he olivat nuorempia kuin kiinnostuneet, joten heidän visionsa yritystoimintaa kohtaan voivat vielä selkiytyä tulevaisuudessa.

Hiehonkasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneiden tilojen hiehomäärät vaihtelivat 20 ja 80 hiehon välillä. Kaikkiaan tiloilta olisi siirtymässä ulkoistettuun kasvatukseen yhteensä 495 hiehoa jos sopiva kasvattaja löytyy. Se on lähes kahdeksan prosenttia tutkimusalueen hiehoista. Ulkoistamisesta vähän kiinnostuneiden tilojen hiehojen kanssa luku nousee hieman yli kymmeneen prosenttiin (Taulukko 20).

Taulukko 20. Kasvatuspaikkaa tarvitsevat hiehot suhteessa alueen kaikkiin hiehoihin.

	Lukumäärä	Osuus alueen hiehoista
Hiehoja ja alle 1v lehmävasikoita tutkimusalueella (maataloustilastot)	6462	100,00 %
Hiehoja tiloilla jotka ovat kiinnostuneita ulkoistamaan kasvatuksen	495	7,66 %
Hiehoja tiloilla jotka ovat vähän kiinnostuneita ulkoistamaan kasvatuksen	172	2,66 %
Hiehoja yhteensä tiloilla jotka ovat kiinnostuneet ja vähän kiinnostuneet ulkoistamaan kasvatuksen	667	10,32 %

Myös hiehojen kasvattamiseen näyttää olevan kiinnostusta. Merkittävä osa kiinnostuneista oli iältään yli 45- vuotiaita jotka aikovat jatkaa maatalousyrittäjänä alle 10 vuotta. He olivat enimmäkseen maidontuottajia tai muun nautakarjatalouden harjoit-

tajia ja suurimmalla osalla oli hiehokasvattamo valmiina. Niistä suuri osa oli parsinavettatyypisiä. Muutama heistä olisi valmis investoimaan uuteen kasvattamoon. Se kertoo siitä että he ovat valmiita sitomaan hiehonkasvatukseen pääomaa, jolloin kasvatustoiminnan voisi olettaa olevan pitkäaikaista. Heistä suurin osa ilmoitti tavoittelevansa hiehonkasvatuksella työmäärän vähentämistä tai työn keventämistä sekä mahdollisuutta osa-aikaiseen maatalouteen. Se taas viittaa siihen että jotkut heistä voivat nähdä hiehojen kasvattamisen jonkinlaisena välivaiheena ennen eläkkeelle siirtymistä. Tällainen hiehonkasvattaja ei ole välttämättä paras mahdollinen yhteistyökumppani kasvatuksen ulkoistavalle tilalle joka haluaisi sitoutua yhteistyöhön pitkäksi aikaa. Lähes kaikki hiehonkasvatuksesta kiinnostuneet olivat nykyisiä sekä entisiä maidontuottajia tai he olivat työskennelleet lomittajana tai karjanhoitajana eli heillä oli kasvatuksen ulkoistamisesta kiinnostuneiden edellyttämää kokemusta hiehonkasvatuksesta.

Myös vähän kiinnostuneita oli. He erosivat kiinnostuneista siten että he olivat nuorempia ja he valtaosa heistä aikoi jatkaa maatalousyrittäjänä yli 10 vuotta. Moni asia vaikuttaa olevan heille vielä kuitenkin epäselvää. Heidänkin visionsa yritystoimintaa kohtaan saattaa selkiytyä tulevaisuudessa jolloin heistä voi löytyä hiehonkasvattajia kainuulaisten maidontuottajien yhteistyökumppaneiksi.

Kasvatuksesta kiinnostuneilla tiloilla ilmoitettiin olevan yhteensä 380 kasvatuspaikkaa. Ne riittäisivät täyttämään noin 77 % tutkimusalueen kasvatuspaikkojen kysynnästä tällä hetkellä. Jos mukaan lasketaan vähän ulkoistamisesta kiinnostuneiden hiehot sekä vähän kasvatuksesta kiinnostuneiden kasvatuspaikat, kasvatuspaikkojen tarve hieman ylittää kysynnän (Taulukko 21).

Taulukko 21. Kasvatuspaikkojen määrä suhteessa kasvatukseen siirtyvien hiehojen määrään tutkimusalueella

	lukumäärä, hiehoa		lukumäärä, hiehoa	Kasvatuspaikkojen määrä suhteessa ulkoistettuun kas- vatukseen siirty- vien hiehojen mää- rään
Hiehoja tiloilla jotka ovat kiinnostuneita ulkoistamaan kasvatuksen	495	Kasvatuspaikkoja tiloilla jotka ovat kiinnostuneet kas- vattamaan hie- hoja	380	<u>76,77</u> %
Hiehoja tiloilla jotka ovat vä- hän kiinnostu- neita ulkoista- maan kasva- tuksen	172	Kasvatuspaikkoja tiloilla jotka ovat vähän kiinnostu- neet kasvatta- maan hiehoja	314	
Hiehoja yh- teensä tiloilla jotka ovat kiinnostuneet ja vähän kiin- nostuneet ul- koistamaan kasvatuksen	667	Kasvatuspaikkoja yhteensä tiloilla jotka ovat kiinnos- tuneet ja vähän kiinnostuneet kas- vattamaan hie- hoja	694	<u>104,05</u> %

Kainuussa näyttää olevan kiinnostusta hiehonkasvatuksen ulkoistamista sekä hiehojen kasvattamista kohtaan. Näyttää siltä että kasvattajien on mahdollista täyttää ulkoistajien kasvatustoimintaa kohtaan asettamat laatuvaatimukset. Tämän tutkimuksen mukaan tällä hetkellä kysyntää on hieman enemmän kuin tarjontaa. Jotkut tilat voivat kokea yhteistyökumppanin löytämisen tai yhteistyöhön ryhtymisen haastavaksi. Näiden asioiden helpottamiseksi ja ”kynnyksen madaltamiseksi” yhteistyöhön ryhtymistä kohtaan, kiinnostuneille voisi järjestää koulutusta aiheesta. Siellä heillä olisi mahdollista myös luoda kontakteja mahdollisiin yhteistyökumppaneihin.

LÄHTEET

- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uud. p. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Hulsen, J. & Klein Swormink, B. 2006. Cow signals: From calf to heifer. Zutphen: Roodbont publishers
- Jaakkola, T. 7.12.2010. Muuttuvat maatalousmarkkinat ja markkinariskien hallinta. [Ppt-esitys]. [Viitattu 10.12.2012]. Saatavana: http://www.mtk.fi/liitot/kaakkois-suomi/toiminta/tapahtumia/tapahtumia/fi_FI/tulevaisuusseminaari/_files/84721455883224428/default/Muuttuvat%20maatalousmarkkinat%20ja%20markkinariskien%20hallinta%20Timo%20Jaakkola.pdf
- Jokiaho, S & Palo, A. 2012. Hiehonkasvatusyhteistyön edut ja ongelmat. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma.
- Juntti, L. & Heikkilä, A-M. 2006. Uudistushiehon tuotantokustannus. Teoksessa: Heikkilä, A-M. (toim.) Kestävä lehmä: Lypsylehmien poiston syyt ja kestävyys-taloudellinen merkitys. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: MTT Taloustutkimus. [Viitattu 9.10.2011]. Saatavana: <http://www.mtt.fi/mmts/pdf/mmts112.pdf>
- Kamensky, M. 2006. Strateginen johtaminen. Helsinki: Talentum.
- Kauppinen, R. Partanen, K. Viitala, H. Mönkkönen, S. Hakola, M. Repo, M. Kivinen, T. Huuskonen, A. Joki-Tokola, E. Tuure, V. Lätti, M. Ruoho, O & Rainio, V. 2011. Hiehonkasvatuksen ulkoistaminen: Opas kasvattajalle ja ulkoistajalle. Tampere: Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja E2/3/2011
- Kay, R. D., Edwards, W. M. & Duffy, P. A. 2008. Farm Management. 6. p. New York. McGraw–Hill.
- Kehittämispoliittikkaan ei odotusten mukaista otetta Kainuussa. 11.11.2008. Kartta 1. Kainuun maakunta ja Kainuun kunnat. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 22.1.2014]. Saatavana: http://www.stat.fi/artikkelit/2008/art_2008-11-11_001.html
- Koivisto, A. Lehtonen, H. & Pyykkönen, P. 2010. Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2020. Helsinki: Pellervon taloustutkimus. PTT työpape-reita 125.

- Laitila, E. Ryhänen, M. Närvä, M. Sipiläinen, T. Heiskari, M. Jokiaho, S. Ketola, J. Kämäräinen, S. Käsäkoski, H. Palo, A. & Pieviläinen, A. 2012. Verkostomaisen yrittäminen. Teoksessa: Laitila, E. & Ryhänen, M. 2012 (toim.) Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla: Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 59.
- Mäntysaari, P. 2001. Sukukypsyyttä edeltäneen ja tiineydenaikaisen ruokinnan vaikutus lypsylehmäksi kasvatettavan hiehon maidontuotantokykyyn ja kehitykseen. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin yliopisto. Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta. [Viitattu 24.1.2012]. Väitöstiivistelmä. Saatavana: <http://notes.helsinki.fi/halvi/tiedotus/vanhatvaitokset.nsf/b688d98986c9e9edc2256a4c003e4ba9/5eed2e49d5f8f8aec2256a5b005906f1?OpenDocument>
- Porter, M. 1985. Kilpailuetu: Miten ylivoimainen osaaminen luodaan ja säilytetään. Suomentaja Maarit Tillman. Espoo: Weilin+Göös.
- Pyykkönen, P. 2006. Factors affecting farmland prices in Finland. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 19.
- Ryhänen, M & Laitila, E. 2014. Yhteistyö ja verkostosuhteet: Strateginen tarkastelu maidontuotantoon sovellettuna. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 19.
- Ryhänen, M. Laitila, E. Närvä, M. & Sipiläinen, T. Johdanto. Teoksessa: Laitila, E. & Ryhänen, M. 2012 (toim.) Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla: Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 59.
- Ryhänen, M. Laitila, E. Närvä, M. & Sipiläinen, T. Tulosten arviointi ja hyödynnettävyys. Teoksessa: Laitila, E. & Ryhänen, M. 2012 (toim.) Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla: Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 59.
- Ryhänen, M & Sipiläinen, T. (toim.) 2012. Maatalousyrityksen johtaminen ja tuotannon suunnittelu. Luonnos 1/2012. Julkaisematon
- Semex Finland. [Verkkosivu]. Kestävyyssjalostus. [Viitattu 1.12.2015]. Saatavana: <http://www.semex.fi/balancebreeding.html>
- Tunnusluvut. Ei päiväystä. Yritysten tunnusluvut. [Verkkotietokanta]. Helsinki: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. [Viitattu 15.1.2013]. Saatavana: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/taustatiedot/Tunnusluvut>.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Arvoisa Kainuulainen maatalousyrittäjä!

Seinäjoen Ammattikorkeakoulun neljännen vuoden Agrologi (AMK) opiskelija Juho Rusanen Sotkamosta tekee opinnäytetyönään ulkoistetun hiehonkasvatuksen markkinoiden kartoituksen Kainuuseen. Työn tavoitteena on vastata kysymyksiin kuinka paljon hiehoja olisi siirtymässä ulkoistettuun kasvatukseen sekä kuinka paljon kasvatuspaikkoja on tarjolla Kainuun alueella. Lisäksi selvitetään millaisia asioita yhteistyössä painotatte sekä mitkä ovat syyt kiinnostuksellenne uutta yhteistyömuotoa kohtaan. Pyydämme teitä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin, koska kaikki vastaukset ovat tutkimuksen kannalta erittäin tärkeitä. Kysymykset ovat monivalintakysymyksiä joten vastaaminen on nopeaa ja vaivatonta. Valitse vastauksesi rastittamalla.

Kyselyyn voi vastata myös sähköisesti ja se löytyy osoitteesta:

www.webropolsurveys.com/S/F8D10AD89D871AFA.par

Kysymyksissä 1-4 kysytään taustatietoja

1. Yhteystiedot (vastaaminen vapaaehtoista)

Nimi: _____

Osoite: _____

Puhelinnumero: _____

2. Ikä?

- 24 vuotta
- 25- 34 vuotta
- 35- 44 vuotta
- 45- 54 vuotta
- 55- 64 vuotta
- 65 vuotta tai yli

3. Kuinka kauan aiotte jatkaa maatalousyrittäjänä?

- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- yli 10 vuotta

4. Oletko kiinnostunut hiehonkasvatusyhteistyöstä?

- Kyllä, olen kiinnostunut antamaan hiehoja kasvatettavaksi
- Kyllä, olen kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi
- Olen vähän kiinnostunut, mutta en ole vielä valmis yhteistyöhön
- En ole ollenkaan kiinnostunut

Vastaa kysymyksiin 5-10 jos olet kiinnostunut antamaan hiehoja kasvatettavaksi

5. Mikä on navettatyypinne

- Parsipihatto
- Kuivikepohjapihatto
- Parsinavetta

6. Karjakoko (lehmää)

- alle 40
- 40-60
- 60-80
- 80-100
- yli 100

7. Kuinka monelle hieholle tarvitset kasvatuspaikan? kirjoita lukumäärä: _____

8. Miksi olet kiinnostunut ulkoistamaan hiehonkasvatuksen, mitä etuja tavoittelet? (voi valita useita)

- Parsipaikkojen lisääminen lehmille
- Laadun parantaminen
- Pienemmät kasvatuskustannukset
- Rehu- ja lannanlevitysalan niukkuus
- Työmäärän vähentäminen
- Muu syy,
mikä? _____

9. Kuinka kaukana kasvattaja saa sijaita?

- alle 50 km
- 50- 100 km
- yli 100 km

10. Mitä asioita painotat mahdollisessa kasvatusyhteistyössä?

- Kasvattajalla on kokemusta lypsykarjasta tai hiehonkasvatuksesta
- Hiehot eivät ole kytkettynä
- Modernit tuotantotilat
- muu syy,
mikä? _____

Vastaa kysymyksiin 11-16 jos olet kiinnostunut ottamaan hiehoja kasvatettavaksi

11. Mikä on tuotantosuuntanne

- Maidontuotanto
- Muu nautakarjatalous
- Kasvinviljely
- Joku muu,
mikä? _____

12. Onko sinulla kokemusta lypsykarjasta tai hiehonkasvatuksesta?

- Kyllä, olen maidontuottaja
- Kyllä, olen entinen maidontuottaja
- Kyllä olen työskennellyt karjanhoitajana tai lomittajana
- Kyllä, jotain muuta,
mitä? _____
- Ei ole kokemusta

13. Onko sinulla kasvattamo jossa toimintaa tullaan harjoittamaan?

- On kasvattamo
- Ei ole kasvattamo, rakennetaan uusi

14. Minkä tyyppisessä kasvattamossa toimintaa tultaisiin harjoittamaan?

- Parsipihatossa
- Kuivikepohjapihatossa
- Parsinavetassa

15. Kuinka monta hiehoa pystyt ottamaan kasvatukseen? lukumäärä: _____

16. Miksi olet kiinnostunut hiehonkasvatuksesta? (voi valita useita)

- Työmäärän vähentäminen tai työn keventäminen
- Paremmat tulot
- Mahdollisuus päätoimiseen maatalouteen
- Mahdollisuus osa-aikaiseen maatalouteen
- Pellot soveltuvat hyvin nurmiviljelyyn
- Muu syy,
mikä? _____

17. Kommentit

Ystävällisin terveisin!

Juho Rusanen
Opiskelija, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Mukana yhteistyössä:

Jari Korhonen
Maaseutupäällikkö, Sotkamon kunta

Jouni Heikkinen
Maaseutupäällikkö, Puolangan kunta

Osuuskunta Itämaito